

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS

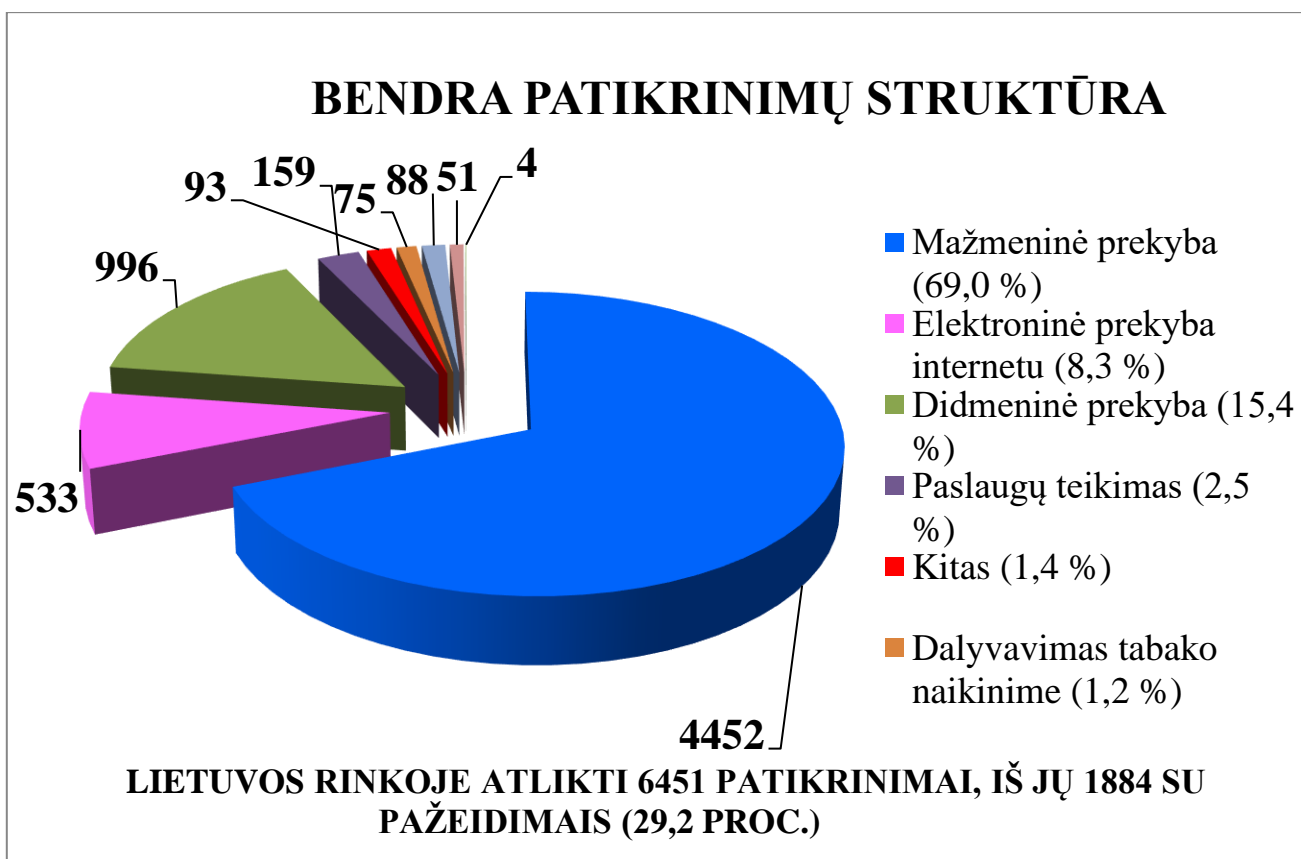
2019 M. RINKOS PRIEŽIŪROS ATASKAITA

2020-02-19

Vilnius

2019 m. rinkos priežiūros rezultatai

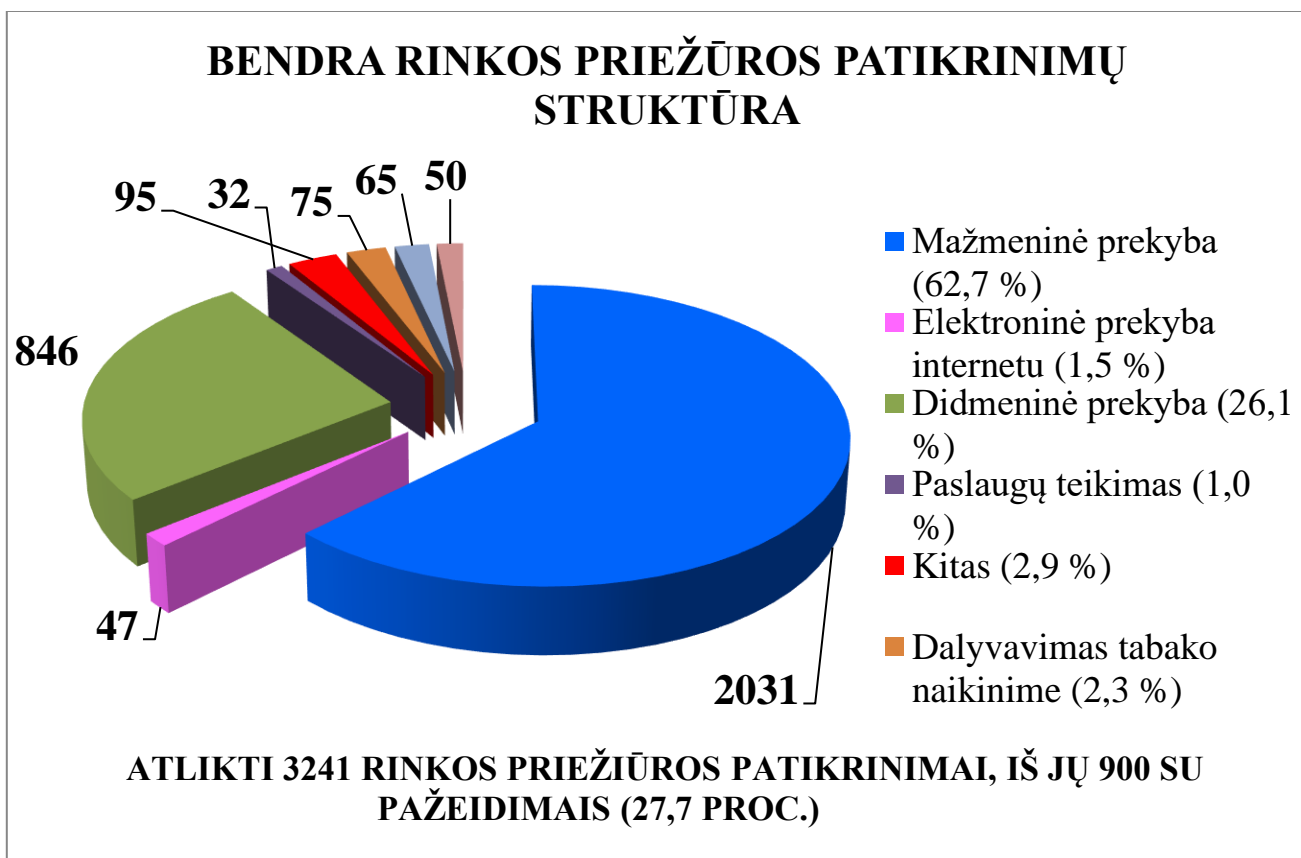
Vykdydama rinkos priežiūrą, Tarnyba vadovaujasi Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1333 patvirtintais Tarnybos nuostatais ir 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 765/2008, nustatančiu su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 765/2008). Reglamentas (EB) Nr. 765/2008 įpareigoja rinkos priežiūros institucijas tikrinti gaminių savybes atliekant jų fizinę apžiūrą, dokumentų ir laboratorinį mėginių tikrinimą, taikyti rinkos ribojimo priemones (uždrausti arba apriboti, pašalinti iš rinkos arba susigrąžinti) gaminiams, kurie kelia rimtą riziką, informuoti Europos Komisiją ir kitas Europos Sąjungos valstybes nares apie pavojų keliančius gaminius (RAPEX), atsižvelgti į nustatytus rizikos vertinimo principus, skundus, bendradarbiauti su ekonominės veiklos vykdytojais.

1 pav. Bendra 2019 m. Tarnybos atliktų patikrinimų struktūra.

2019 m. Tarnyba atliko 6451 (2018 m. – 7861) įvairių gaminių ir paslaugų grupių patikrinimus ir 1884 (2018 m. – 2282) patikrinimų metu (29,2 proc. (2018 m. – 29 proc.)) buvo nustatyti pažeidimai. Iš 6451 (2018 m. – 7861) atliktų patikrinimų, 3210 (2018 m. – 5157) patikrinimai atlikti nagrinėjant vartotojų skundus, teiktos gaminio / paslaugos vertinimo išvados nagrinėjant vartojimo ginčus ne teismo tvarka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo VI skirsnio

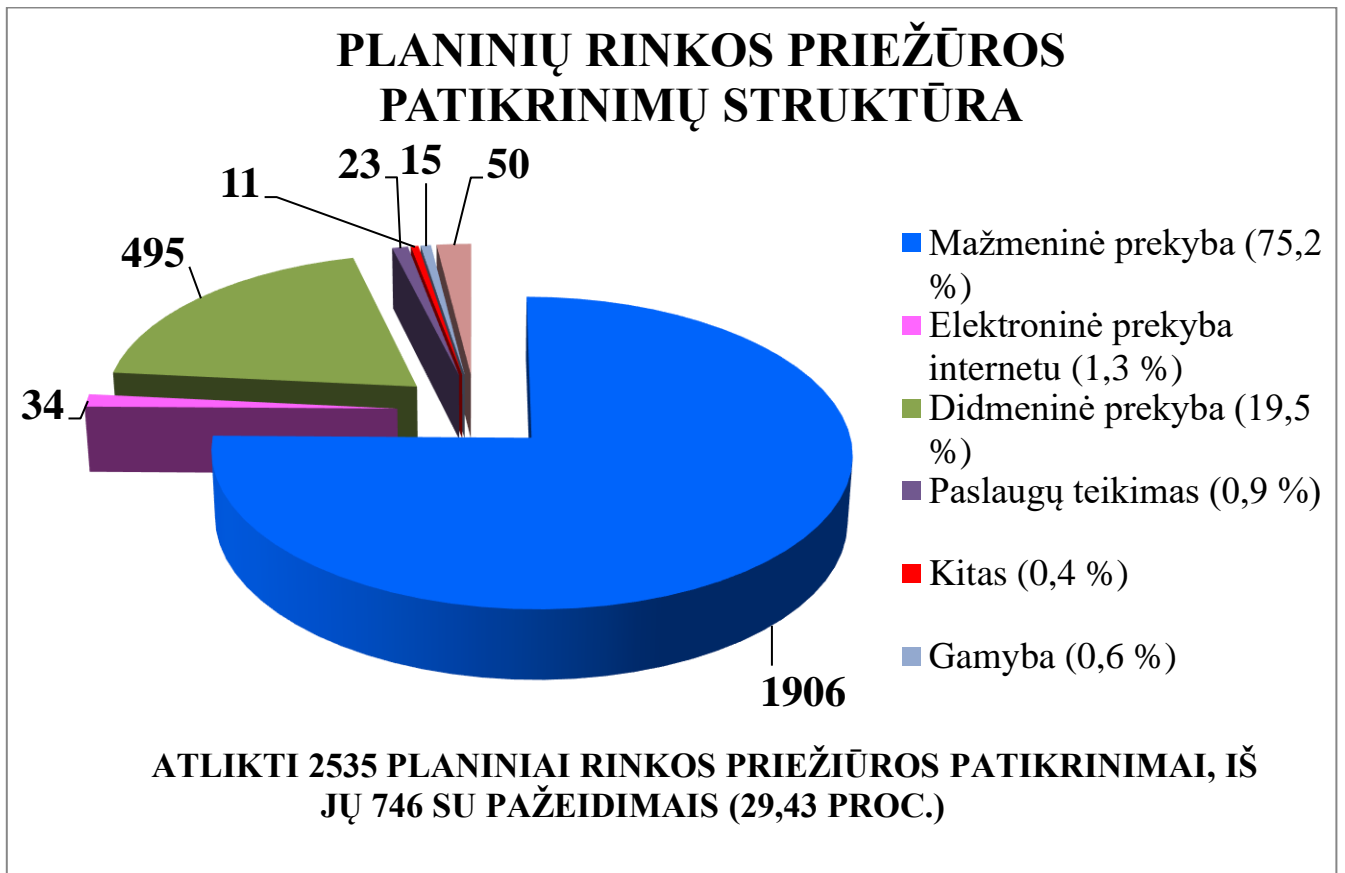
nustatyta tvarka (toliau – Išvados). Kai buvo teikiamos išvados, patikrinimai (3210) sudarė 49,75 proc. (2018 m. – 65 proc.) visų atliktų patikrinimų. Rinkos priežiūros patikrinimai 2019 m. sudarė 50,25 proc. visų atliktų patikrinimų (2018 m. – 35,0 proc.). Toks ne maisto produktų rinkos priežiūros efektyvumo rodiklių pasikeitimas (pagerėjimas) pasiektas dėl 2018 metais inicijuoto Tarnybos struktūros pertvarkymo. Atskyrus vartojimo ginčų nagrinėjimo ne teisme funkcijas ir rinkos priežiūros vykdymą, regionų rinkos priežiūros skyriai nagrinėjant vartotojų skundus, teikia tik gaminio / paslaugos vertinimo išvadas nagrinėjant vartojimo ginčus ne teismo tvarka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo VI skirsnio nustatyta tvarka. Per 2019 m. 3208 kartus buvo teikiamos išvados atliekant prekės ar paslaugos atitikties įvertinimą. Buvo vertinama, ar prekė atitinka privalomus arba deklaruojamus rodiklius, ar tinkamai paženklinta ir ar tinkamai pateikiama privaloma informacija apie prekę / paslaugą. Toliau ataskaitoje kalbama tik apie rinkos priežiūros patikrinimus.

2 pav. 2019 m. Tarnybos atliktų rinkos priežiūros patikrinimų struktūra.

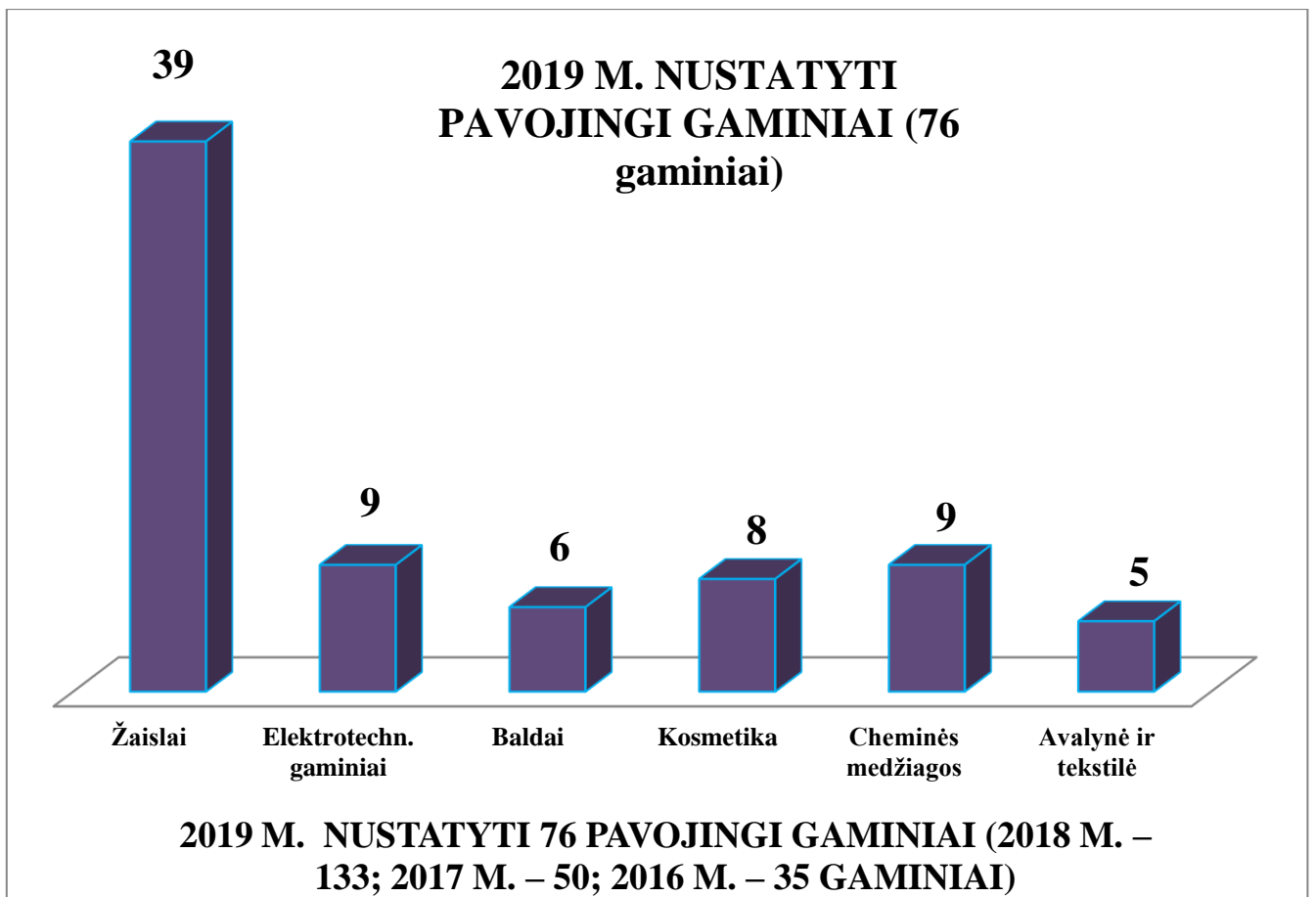
Tikrinant mažmeninės prekybos įmones buvo atlikti 2031 rinkos priežiūros patikrinimai (2018 m. – 4918 (kartu su patikrinimais, atliekamais nagrinėjant vartotojų skundus), 584 (2018 m. – 1404) patikrinimų metu buvo nustatyti neatitikimai teisės aktų reikalavimams (29,23 proc. (2018 m. - 28,5 proc.) visų šios grupės patikrinimų). Tikrinant didmeninę prekybą atlikti 846 (2018 m. – 859)

patikrinimai, 211 (2018 m. – 226) patikrinimų metu nustatyti pažeidimai (24,94 proc. (2018 – 28,75 proc.) visų šios grupės patikrinimų). Elektroninė prekyba internetu (gaminių atitikties saugos, ženklavimo ir privalomiejiems reikalavimams patikrinimai) buvo tikrinta 47 kartus ir pažeidimai nustatyti 12 patikrinimų metu. Šis rodiklis sumažėjo dėl 2018 metais inicijuoto Tarnybos struktūros pertvarkymo. 2019 m. buvo sukurtas ir savo veiklą pradėjo Nuotolinės prekybos skyrius, kurio pagrindinis uždavinys yra atlikti vartotojų teisių pažeidimų analizę, spręsti vartotojų ir verslininkų ginčus ne teismo tvarka, teikti konsultacijas vartotojams ir verslo atstovams nuotolinės prekybos, geografinio blokavimo srityse bei inicijuoti Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnyje įtvirtintas pažeidimo procedūras, taikyti ekonomines sankcijas.

3 pav. Planinių rinkos priežiūros patikrinimų Tarnyboje struktūra.

Turgavietėse 2019 m. atlikta 50 (2018 m. – 65) patikrinimų, iš jų 38 (2018 m. – 37) patikrinimų metu nustatyti pažeidimai (79 proc.) (2018 m. – 57 proc. visų šios grupės patikrinimų).

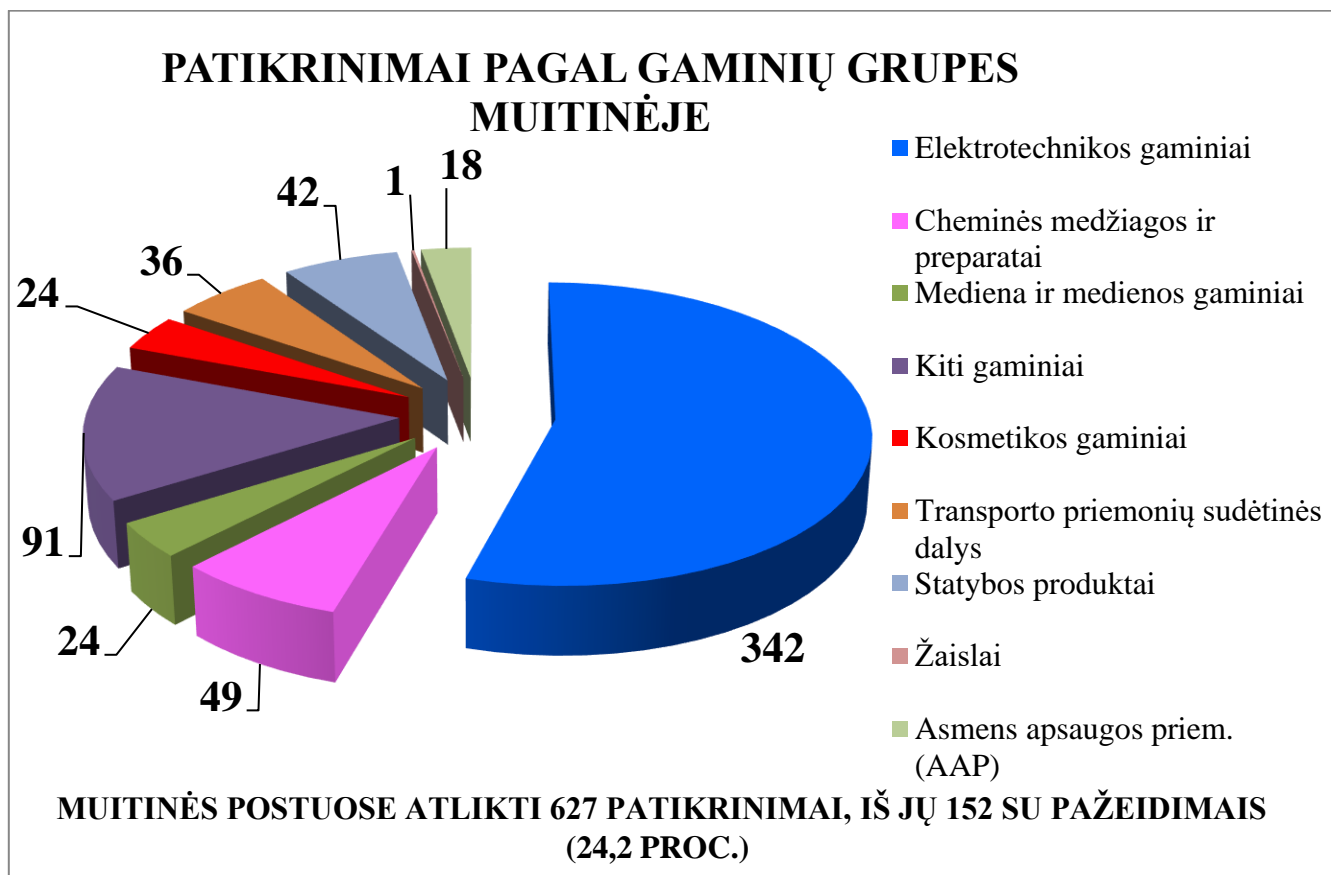

4. pav. 2019 m. nustatyti nesaugūs gaminiai pagal tipus.

2019 m. Tarnybos specialistai, vadovaudamiesi Konfiskuotų ir valstybės naudai perduotų tabako gaminių sunaikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 1116 „Dėl Konfiskuotų ir valstybės naudai perduotų tabako gaminių sunaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuostatomis, 75 kartus (2018 m. – 67; 2017 m. – 56; 2016 m. – 72) dalyvavo konfiskuotų ir valstybės naudai perduotų tabako gaminių sunaikinimo komisijos veikloje. Tabako gaminių sunaikinimo komisijos veikloje Vilniaus regiono rinkos priežiūros skyriaus specialistai dalyvavo 64 (2018 m. – 55) kartus, Šiaulių regiono rinkos priežiūros skyriaus specialistai – 9 kartus. Kauno ir Klaipėdos regiono rinkos priežiūros skyrių specialistai dalyvavo konfiskuotų ir valstybės naudai perduotų tabako gaminių sunaikinimo komisijų veikloje 2 kartus.

2019 m. Tarnybos specialistai nustatė ir paskelbė 76 nesaugius gaminius (2018 m. – 133; 2017 – 50; 2016 m. – 35). 2018 m. didesnis nustatytų nesaugių gaminių skaičius nustatytas todėl, kad buvo vykdomos tarptautinės produktų saugos tikrinimo programos, kurių metu buvo atliekami bandymai užsienio laboratorijose ir buvo vykdoma gaminių, panašių į maisto produktus, tikrinimo programa, kurios metu buvo nustatyta daug nesaugių ne maisto produktų. 2019 m. buvo nustatyti šie nesaugūs

gaminiai: 39 žaislai, 9 elektrotechnikos gaminiai, 6 baldai, 8 kosmetikos gaminiai, 9 cheminės medžiagos, 4 vnt. vaikiškos avalynės ir vienas tekstilės gaminy.

5 pav. 2019 m. muitinės postuose Tarnybos atliktų patikrinimų struktūra pagal gaminių grupes.

2019 m. buvo patikrinti 15 265 skirtingų tipų gaminiai ir paslaugos (2018 m. – 15 196 gaminių tipai, 2017 m. – 16 866 gaminių tipai). Patikrinimo metu nustatyti 3160 skirtingų tipų gaminiai su pažeidimais (2018 m. – 3483 tipai, 2017 m. – 3090 tipų). Daugiausiai buvo tikrinta elektrotechnikos gaminių – 3086 tipai, 558 (18,1 proc.) su pažeidimais (2018 m. patikrinti 2076 tipai, 545 (20,1 proc.) su pažeidimais, 2017 m. patikrinti 2766 tipai, 365 (13,2 proc.) su pažeidimais); patikrinti 1882 statybos produktų tipai, 245 tipai (13,02 proc.) su pažeidimais (2018 m. patikrinta 1147 tipų, 201 tipas (17,5 proc.) su pažeidimais, 2017 m. patikrinta 1799 tipų, 243 tipai (13,5 proc.) su pažeidimais); patikrinti 1007 cheminių medžiagų ir mišinių tipai, 273 tipai (27,1 proc.) su pažeidimais (2018 m. patikrinta 1016 tipų, 225 tipai (22,1 proc.) su pažeidimais, 2017 m. patikrinti 1624 cheminių medžiagų ir preparatų tipai, 384 (23,6 proc.) su pažeidimais); patikrinta 1147 žaislų tipų, 265 tipai (23,1 proc.) su pažeidimais (2018 m. patikrinti 1669 tipai, 557 tipai (33,4 proc.) su pažeidimais, 2017 m. patikrinti 1555 tipai žaislų, 446 tipai (28,7 proc.) su pažeidimais); patikrinta 1066 kosmetikos gaminių tipų, 245 tipai (25,9 proc.) su pažeidimais (2018 m. buvo patikrinta 1158 tipų kosmetikos gaminių, 300 tipų

(25,9 proc.) su pažeidimais, 2017 m. patikrinti 1409 kosmetikos gaminių tipai, 235 tipai (16,7 proc.) su pažeidimais).

2019 m. muitinėje atlikti 627 patikrinimai, kurių metu buvo vertinama iš trečiųjų šalių įvežamų gaminių sauga ir atitiktis privalomiesiems reikalavimams (2018 m. muitinėje atlikti 442 patikrinimai; 2017 m. – 295 patikrinimai). Atliekant 152 (24,24 proc. atliktų patikrinimų) patikrinimus, buvo nustatyti pažeidimai (2018 m. 131 patikrinimo metu nustatyti pažeidimai (29,6 proc., 2017 m. – 18,3 proc.). Daugiausiai buvo tikrinami elektrotechnikos gaminiai – 342 patikrinimai ir 93 patikrinimų (27,19 proc.) metu buvo nustatyti pažeidimai (2018 m. atlikti 259 patikrinimai, 73 (28,2 proc.) su pažeidimais); cheminės medžiagos ir preparatai – 49 patikrinimai ir 20 patikrinimų (40,82 proc.) metu buvo nustatyti pažeidimai (2018 m. – 53 patikrinimai, su pažeidimais 34 (64,2 proc.); transporto priemonių sudėtinės dalys – 36 patikrinimai ir 4 patikrinimų (11,1 proc.) metu buvo nustatyti pažeidimai (2018 m. – 21 patikrinimas, 4 (19 proc.) su pažeidimais); žaislai – atliktas 1 patikrinimas, patikrinimo metu pažeidimai nenustatyti (2018 m. – 24 patikrinimai, su pažeidimais 11 (45,8 proc.). Patikrinimų skaičius muitinėje padidėjo todėl, kad buvo vykdomas Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos muitinių bendradarbiavimo veiksmų planas 2017–2019 m., kuriame buvo numatyti ir keturių valstybių koordinuoti veiksmai, tikrinant iš trečiųjų šalių įvežamas prekes. Tikrinamos prekės, dėl kurių nustatoma daugiausiai pažeidimų, todėl daugiau nei 10 proc. išaugo nustatomų neatitinkančių reikalavimų prekių skaičius.

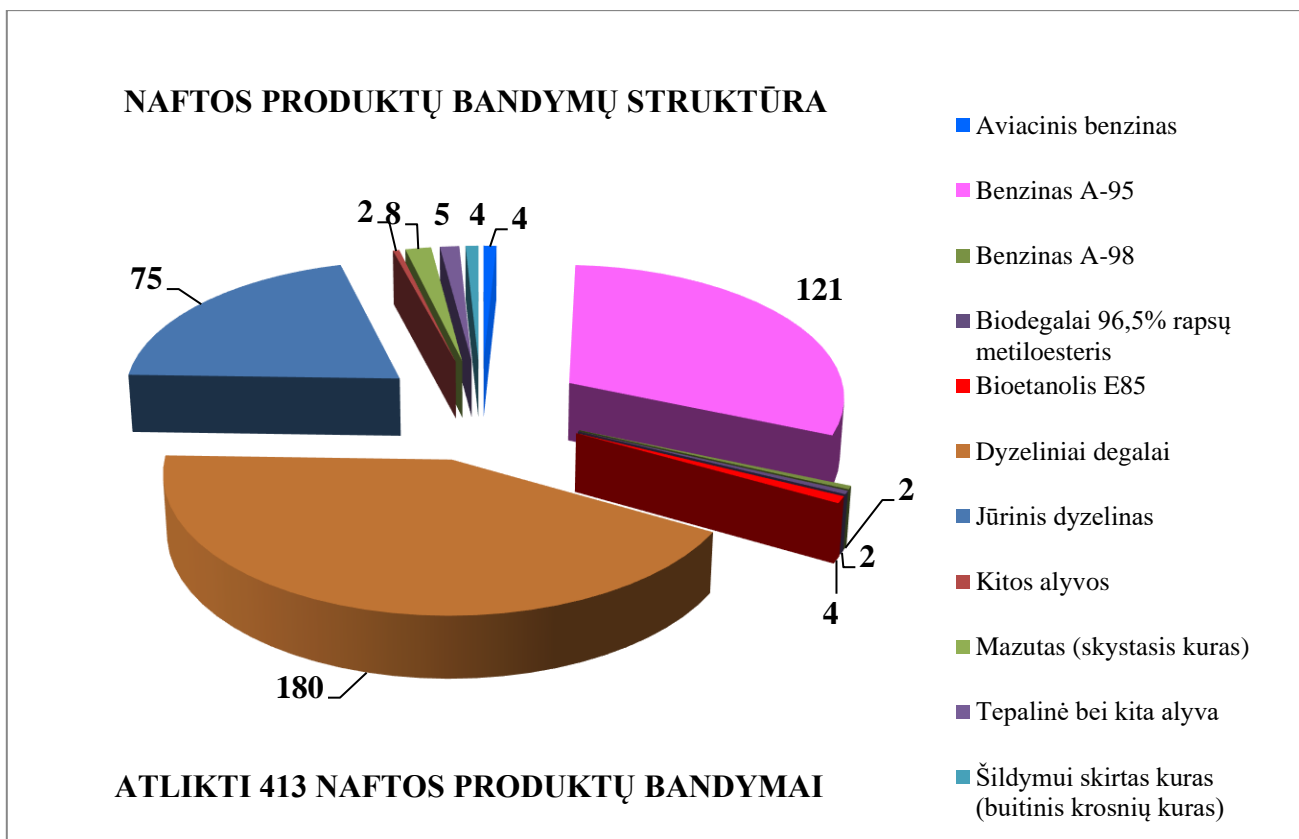
Vykdytą sektoriinę nacionalinę rinkos priežiūros 2019 metų programą, Tarnyba atrinko ir išbandė 712 bandinių (2018 m. išbandyti 809 bandiniai; 2017 m. – 844 bandiniai). Rinkoje atrinkta ir Lietuvos laboratorijose išbandyta 759 gaminiai, Lietuvos rinkoje atrinkta ir Europos laboratorijose išbandyta (Europos produktų saugos forumo (toliau – PROSAFE) projektai) 19 gaminių. Bendras atliktų bandymų skaičius yra mažesnis nei 2018 m., nes sumažėjo bandymų atliekamų Europos laboratorijose skaičius (2018 m. išbandyta (PROSAFE projektai) 50 gaminių, 2017 m. Europos laboratorijose išbandyta (PROSAFE projektai) 110 gaminių).

Žaislai. Žaislų mechaninių savybių privalomiesiems saugos reikalavimams buvo atrinkti ir išbandyti 45 bandiniai: 12 žaislų neatitiko saugos ir ženklavimo reikalavimų, iš jų 9 žaislai paskelbti pavojingais. Draudžiamoms ir ribojamoms medžiagoms (ftalatai) žaisluose nustatyti išbandyta 16 gaminių, neatitiktis nustatyta 3 atvejais, 3 žaislai paskelbti pavojingais.

Vykdytą CASP 2019 „Soft filled toys“ projektą „Minkštų kimštinių žaislų atitiktis saugos reikalavimams“ buvo atrinkta ir išbandyta 19 žaislų. Iš 19 atrinktų žaislų 11 atitiko visus tikrinamus rodiklius.

Naftos produktai. 2019 m. atlikta 310 naftos produktų patikrinimų (2018 m. – 304 patikrinimai). 20 (6,45 proc.) patikrinimų metu nustatyti Prekybos naftos produktais, biokuru, bioalyva ir kitais degiaisiais skystais produktais Lietuvos Respublikoje taisyklių (toliau – Taisyklės) ar Lietuvoje vartojamų naftos produktų privalomųjų kokybės rodiklių (toliau – Privalomi kokybės rodikliai), Mažmeninių prekybos taisyklių, Lietuvos Respublikoje parduodamų daiktų (prekių)

ženklavimo ir kainų nurodymo taisyklių, kuro, kuriam taikomos akcizų lengvatos, žymėjimo tvarkos ir kuro, kuriam taikomos akcizų lengvatos kontrolės tvarkos, suskystintų angliavandenilinių dujų tiekimo vartotojams norminių dokumentų reikalavimų pažeidimai (neskaičiuojami pažeidimai nustatyti tikrinant jūrinį, skirtą laivams, dyzeliną). Išbandyti 413 (2018 m. – 477) bandiniai, iš kurių 7 (1,69 proc.) (2018 m. – 9 (2 proc.) neatitiko norminių dokumentų reikalavimų.

6 pav. Atliktų naftos produktų bandymų struktūra pagal pogrūpius.

Apšvietimo girliandų ir šviestuvų atitikties saugos reikalavimams nustatyti buvo išbandyti 5 gaminiai: 2 neatitiko saugos ir ženklavimo reikalavimų, 1 gaminyje paskelbtas pavojingumas.

Elektroninių prietaisų atitikties saugos reikalavimams, elektromagnetinio suderinamumo rodikliams ir atitikties deklaruojamiems rodikliams bandymai buvo atlikti 5 gaminiams, trimis atvejais nustatyti neatitikimai, du gaminiai paskelbti pavojingais.

Instaliacijos gaminių ir ilgiklių atitikties saugos reikalavimams bandymai atlikti 10 gaminių: 6 atvejais nustatyti ženklavimo ir saugos reikalavimų neatitikimai, 2 gaminiai paskelbti pavojingais, dėl likusių bus sprendžiama.

Buitinių elektrotechninių gaminių atitikties saugos reikalavimams bandymai atlikti 5 kartus, 5 atvejais nustatyti ženklavimo neatitikimai.

Baldų saugos įvertinimas atliktas 6 kartus, 4 gaminiai neatitiko standarto reikalavimų. Nustatyti 3 pavojingi gaminiai, dėl 1 gaminio svarstoma.

Dujinių prietaisų privalomiesiems saugos reikalavimams bandymai atlikti 4 gaminiams. 3 gaminių ženklinimo, montavimo ir naudojimo instrukcijos netenkina standarto reikalavimų.

Atlikti 20 cheminių medžiagų ir mišinių atitikties saugos reikalavimams bandymai. Nustatyta 3 gaminių neatitiktis, 1 gamins paskelbtas pavojingu, dėl 2 sprendžiama.

Vaikiškos avalynės papuošimų atitikties saugos reikalavimams bandymai buvo atlikti 8 gaminiams. 4 gaminiai neatitiko saugos reikalavimų ir paskelbti pavojingais.

Kosmetikos gaminių kokybiniams rodikliams nustatyti išbandyta 20 gaminių. 2 atvejais nustatyti ženklinimo neatitikimai, 2 gaminiai paskelbti pavojingais.

Atlikus 8 karnavalinių kaukių atitikties bandymus, 7 atvejais neatitikimų nenustatyta, dėl 1 gaminio pavojingumo bus sprendžiama.

Lakiųjų organinių junginių (LOJ) kiekis statybiniuose dažuose ir lakuose buvo nustatomas 6 kartus – neatitikimų nenustatyta.

Lakiųjų organinių junginių (LOJ) kiekio nustatymui transporto priemonių pakartotinės apdailos produktuose buvo atlikti 7 bandymai. 6 gaminiai atitiko reikalavimus, 1 gamins paskelbtas pavojingu.

Atlikti 6 pakuočių medžiagoje esančių sunkiųjų metalų išskyrimo į aplinką bandymai. Neatitikimų standarto reikalavimams nenustatyta.

Norint nustatyti kristalizacijos temperatūrą aušinimo skysčiuose, antifrizuose ir langų plovimo skysčiuose, skirtuose šaltajam metų laikui, išbandyti 4 gaminiai, 2 gaminiai neatitiko deklaruojamų rodiklių. Metanolio kiekio nustatymui aušinimo skysčiuose, antifrizuose ir langų plovimo skysčiuose, skirtuose šaltajam metų laikui, išbandyti 4 gaminiai, 1 gamins neatitiko deklaruojamus rodiklius. Bendro fosforo (P) kiekiui nustatyti plataus vartojimo skalbinių plovikliuose buvo išbandyta 10 gaminių (visi skalbikliai atitiko kokybės reikalavimus).

Tekstilės gaminių pluoštinė sudėtis buvo tikrinama 15 kartų. Tik 6 gaminiai atitiko ženklinimo reikalavimus, 1 gamins paskelbtas pavojingu.

Atlikti 8 gaminių bandymai tikrinant termoizoliacinių medžiagų atitiktį deklaruojamiems rodikliams (2 gaminiai jų neatitiko).

Atlikus 10 bižuterijos gaminių bandymus, 8 atvejais gaminiai atitiko saugos ir ženklinimo reikalavimus, 1 gamins paskelbtas pavojingu, dėl 1 gaminio bus sprendžiama.

Trašų atitikties deklaruojamiems rodikliams nustatyti išbandyta 13 gaminių – 1 gaminio ženklinimas neatitiko reikalavimų.

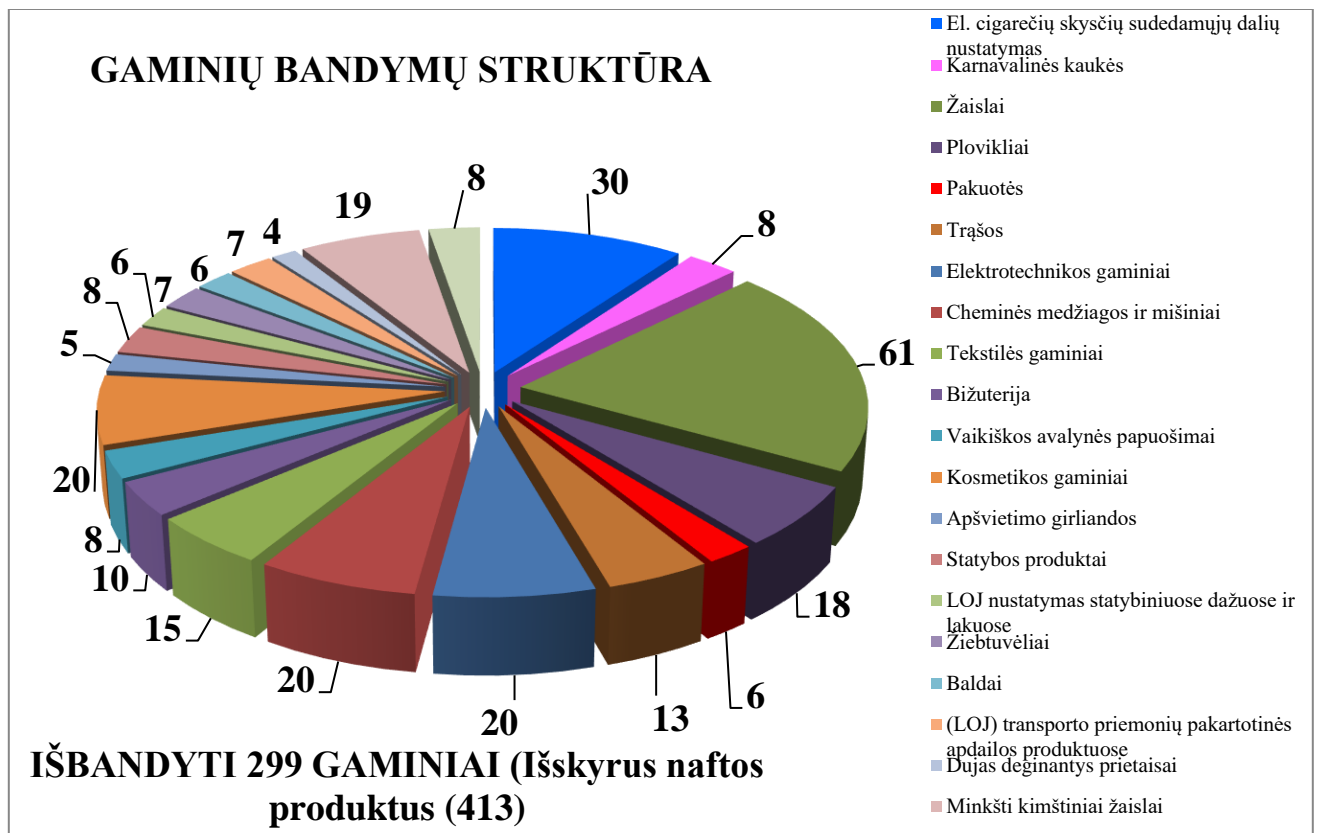
Žiebtuvėlių atitikties saugos reikalavimams bandymai buvo atlikti 7 gaminiams. 1 žiebtuvėlis neatitiko ženklinimo reikalavimų.

Dalyvaujant tarpinstitucinėje programoje nikotino kiekio nustatymui elektroninių cigarečių skysčiuose buvo atlikti 30 gaminių bandymai. 2 atvejais nustatyti neatitikimai: 1 ženklinimo ir 1 gamins paskelbtas pavojingu.

Tarnyba yra atsakinga už ES skubaus keitimosi informacija apie pavojingus vartotojų sveikatai gaminius sistemos (toliau – RAPEX) valdymą Lietuvoje. RAPEX sistema valdoma vadovaujantis Produktų saugos įstatymo 7 straipsniu, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 11 punktu, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/95 dėl bendrosios gaminių saugos.

2019 m. Tarnyba iš Europos Komisijos per GRAS-RAPEX sistemą gavo 2080 skubių pranešimų apie vartotojų sveikatai pavojingus gaminius, kurie buvo rasti ES rinkoje.

Daugiausiai pranešimų apie vartotojų sveikatai pavojingus gaminius, pagal prekės grupę, yra gauta dėl žaislų – 622 pranešimai, transporto priemonių bei jų dalių – 475 pranešimai, aprangos prekių – 164 pranešimai, elektrinių prietaisų – 172 pranešimai, apšvietimo įrangos ir girliandų – 51 pranešimas, vaikų priežiūros priemonių – 75 pranešimai, kosmetikos ir higienos priemonių – 95 pranešimai, papuošalų – 41 pranešimas, chemijos produktų – 71 pranešimas, sporto / laisvalaikio reikmenų – 69 pranešimai ir kt.

7 pav. Gaminių bandymai pagal gaminių tipus 2019 m.

Pagal prekės keliamą pavojų, daugiausiai pranešimų gauta dėl pavojaus susižeisti – 660, dėl cheminių medžiagų ar jų junginių poveikio sveikatai – 550, dėl galimybės užspringti ir uždusti mažomis dalimis, esančiomis žaisluose ar kituose vaikams skirtuose gaminiuose – 294, dėl elektros smūgio pavojaus – 244, dėl nudegimo ir gaisro pavojaus – 171, dėl galimybės užsismaugti – 64 ir dėl kitų pavojų.

Daugumos nesaugių prekių kilmės šalimi nurodoma Kinija – 1090 pranešimai. Dėl ES valstybėse pagamintų nesaugių prekių gauti 583 pranešimai. Gaminio kilmės šalis nenurodyta 130 pranešimų.

2019 m. Tarnyba išsiuntė 78 pranešimus apie Lietuvos rinkoje surastus pavojingus gaminius.

Tarptautinių ir nacionalinių rinkos priežiūros programų (projektų) vykdymas

2018 m. siekiant pagerinti Tarnybos veiklos efektyvumą inicijuotas Tarnybos struktūros pertvarkymas. Šios pertvarkos tikslas – atskirti vartojimo ginčų nagrinėjimo ne teisme funkcijas ir rinkos priežiūros vykdymą bei optimizuoti žmogiškųjų išteklių panaudojimą. Naujoji Tarnybos struktūra įsigaliojo 2019 m. sausio 1 d. ir įvykus reorganizacijai, pasikeitė Tarnybos struktūra: vietoje 10 apskričių skyrių įsteigti 4 regionų rinkos priežiūros skyriai. Todėl 2019 m. I ketvirtį vyko organizaciniai veiksmai (užbaigiami pradėti darbai pagal seną struktūrą ir anksčiau galiojusias tvarkas) ir pasikeitė rinkos priežiūros rezultatai. Atskyrus vartojimo ginčų nagrinėjimo ne teisme funkcijas ir rinkos priežiūros vykdymą, regionų rinkos priežiūros skyriai vykdo rinkos priežiūrą, o nagrinėjant vartotojų skundus, teikia tik gaminio / paslaugos vertinimo išvadas nagrinėjant vartojimo ginčus ne teismo tvarka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo VI skirsnio nuostatomis. Dėl įvykusios reorganizacijos pirmąjį 2019 m. ketvirtį atitikties teisės aktams ir saugos reikalavimams kontrolės programos vykdomos nebuvo. 2019 m. per 9 mėnesius buvo atliktos arba pradėtos vykdyti šios tikrinimo programos:

1. Apdorotų gaminių atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. balandžio 30 d.

Apdorotų gaminių (apdorotas gaminys – medžiaga, mišinys arba gaminys, kurie apdoroti vienu ar daugiau biocidinių produktų, arba į kuriuos sąmoningai įdėta vienas arba daugiau biocidinių produktų) atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa buvo vykdoma 2019 m. balandžio 1–30 d. d. pagal Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) vykdomą projektą BEF-1 dėl apdorotų gaminių. BEF-1 yra reikalavimų vykdymo užtikrinimo projektas, kuriame daugiausia dėmesio skiriama tam, ar apdorotuose gaminiuose teisėtai naudojamos veikliosios medžiagos, ir apdorotų gaminių ženklavimui pagal Biocidinių produktų reglamento (Reglamentas (ES) Nr. 528/2012, toliau – BPR) kriterijus ir taisykles. Apdorotų gaminių gamintojai ir importuotojai turi užtikrinti, kad produktai būtų tinkamai ženklavami. Etiketė turėtų būti lengvai įskaitoma, matoma ir informacija joje turėtų būti pateikiama įvežimo valstybės narės nacionaline kalba.

Programos tikslas buvo įvertinti situaciją apdorotų gaminių rinkoje ir siekti, kad į Lietuvos rinką tiekiamos prekės atitiktų jiems taikomus teisės aktų ir standartų reikalavimus.

Visi Tarnybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko po 4 patikrinimus. Tikrinimo objektus Tarnybos regionų rinkos priežiūros skyriai pasirinko patys pagal projekto BEF-1 rekomendacijas.

Buvo atlikta 16 patikrinimų, 10 patikrinimų metu nustatyta neatitiktis teisės aktų reikalavimams: nėra teiginio, kad gaminio sudėtyje yra biocidinio produkto, nenurodytas veikliosios medžiagos pavadinimas. Šie pažeidimai yra mažareikšmiai ir lengvai pašalinami, todėl įmonėms buvo pateikti žodiniai įspėjimai.

Visais atvejais specialistai užpildė jiems pateiktus ECHA Forumo BEF-1 projekto klausimynus, kurie buvo išsiųsti į Cheminių medžiagų agentūrą Helsinkyje. 2020 m. ECHA svetainėje bus paskelbta galutinė ECHA Forumo sekretoriato patvirtinta ataskaita.

2. Naudotų prekių tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. gegužės 31 d.

Vykdamas Naudotų prekių tikrinimo programą buvo atlikti tiekiamų į rinką naudotų prekių atitikties taikomiems teisės aktų reikalavimams patikrinimai platintojų įmonėse arba specializuotuose prekybos vietose. Patikrinimai vyko nuo 2019 m. balandžio 1 d. iki 2019 m. gegužės 31 d. Programos vykdymo metu Tarnybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko 16 patikrinimų naudotomis prekėmis prekiaujančiose įmonėse, 9 patikrinimų metu nustatyti pažeidimai (56,5 proc.). Patikrinta 70 dėvėtų drabužių ir avalynės tipų, nustatyti 23 tipai su pažeidimais (32,86 proc.): 15 tipų – saugos pažeidimai, 8 – ženklinimo. Pagal pažeidimų pobūdį: 8 tipai – nenurodyta kaina, 5 – prekiaujama draudžiamomis prekiauti dėvėtomis vaikiškomis prekėmis, 2 – dėvėtiems gaminiams nepateiktas dezinfekcijos pažymėjimas, 4 – dėvėtų gaminių prekybos vietoje nėra įspėjamojo užrašo, 11 – dezinfekcijos pažymėjimas neatitinka nustatytų reikalavimų. Buvo prekiaujama dėvėtu apatiniu trikotažu kūdikiams ir vaikams iki 3 metų, dėvėta vaikiška avalyne ir dėvėtais minkštais žaislais (5) – pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 3 d. įsakymą Nr. 372 „Dėl prekybos dėvėtomis prekėmis“ tokia prekyba draudžiama, tai neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697 patvirtintų Mažmeninių prekybos taisyklių 8.1 p. reikalavimo – pardavėjui draudžiama parduoti prekes, kurių mažmeninė prekyba uždrausta įstatymų ar kitų teisės aktų. Nepateikti dezinfekcijos pažymėjimai (2), dezinfekcijos pažymėjimai neatitinka reikalavimų – formos (11), nustatytos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 3 d. įsakyme Nr. 372 „Dėl prekybos dėvėtomis prekėmis“ – pažeistas Mažmeninių prekybos taisyklių 8.1 p. reikalavimas (pardavėjui draudžiama parduoti prekes, kurių mažmeninė prekyba uždrausta įstatymų ar kitų teisės aktų). Nenurodyta kaina (8) ir prekybos vietoje nėra įspėjamojo užrašo (4) – pažeisti Mažmeninės prekybos taisyklių 10 p. reikalavimai – privaloma nurodyti kiekvienos prekės kainą, o asmenys, prekiaujantys dėvėtais tekstilės gaminiiais ir avalyne, privalo įspėti vartotojus apie tai, kad prieš naudojant šias prekes pagal paskirtį jas būtina išskalbti, išvalyti ar kitaip pašalinti dezinfekavimo priemonių likučius. Tokie įspėjimai raštu turi būti pateikti ir prekybos vietose.

3. Įtempiamųjų lubų atitikties ženklinimo ir saugos reikalavimams tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. balandžio 15 d., pabaiga – 2019 m. birželio 14 d.

Po 2018 metais vykdytos Įtempiamųjų lubų tikrinimo programos gaunamų skundų skaičius dėl galimai nesaugių, netinkamos kokybės įtempiamųjų lubų nesumažėjo, todėl buvo būtina Programą

pakartoti. Viso atlikti 8 patikrinimai: patikrinta 10 modelių įtempiamų lubų, 2 modeliai – su pažeidimais.

4. „Velykinių“ kiaušiniams dažyti skirtų dažų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. balandžio 19 d.

2019 m. balandžio 1–19 d. d. prieššventiniu laikotarpiu buvo vykdoma „Velykinių“, kiaušiniams dažyti skirtų, dažų (toliau – dažai) atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa, kurios tikslas įsitikinti, ar prieššventiniu laikotarpiu realizuojami „Velykiniams“ kiaušiniams dažyti skirti dažai yra saugūs bei skirti kiaušinių dažymui, t. y., kad nebūtų parduodami kitos paskirties dažai, kuriuos pavojinga naudoti kiaušinių dažymui.

Visi Tarybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko po 2 dažais prekiaujančių įmonių patikrinimus. Tikrinimo objektus Tarybos regionų rinkos priežiūros skyriai pasirinko patys.

Programos vykdymo metu bandiniai nebuvo atrenkami: buvo atliekami dokumentiniai patikrinimai, t. y. įvertinama prekė, jos ženklavimas, naudojimo instrukcija bei privalomieji dokumentai.

Viso buvo atlikti 9 patikrinimai, patikrinta 30 produktų. 7 patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta – buvo prekiaujama dažais, skirtais kiaušinių dažymui, kurie yra maisto priedai ir kurių naudojimą reglamentuoja 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1333/2008 dėl maisto priedų. 2 patikrinimų metu rasti anilininiai dažai medvilnei (skirti ir kiaušinių lukštams). Šių dažų pakuočių ženklavime nenurodytas cheminės medžiagos ar mišinio nominalus kiekis pakete – tai neatitinka 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo (toliau – CLP reglamentas) III antraštinės dalies I skyriaus 17 straipsnio 1 dalies b) punkto reikalavimų. Viena įmonė, būdama tolesnė dažų naudotoja (pakuotoja), patikrinimo metu pateikė dažų tekstilės apdailai ir dažančiųjų medžiagų tiekėjų išduotus saugos duomenų lapus (toliau – SDL). Patikrinus SDL atitikimą teisės aktų reikalavimams, nustatyta, kad SDL neatitinka 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) (toliau – REACH reglamento) IV antraštinės dalies 31 straipsnio 7 dalies ir II priedo A dalies I skirsnio nuostatų, t. y. SDL 1.1 skirsnyje nenurodyti prekės (dažų) pavadinimai, SDL 1.2 skirsnyje nenurodyta informacija apie numatytąją anilininį dažų paskirtį; SDL 1.3 skirsnyje nepateikti duomenys apie mišinių tolesnį naudotoją – Lino Markevičiaus personalinę įmonę ir kita informacija. Įvertinus anilininį dažų pakuočių ženklavime ir pateiktose SDL nurodytą informaciją, nustatyta, kad anilininį dažų (spalvos: žydri, violetiniai ir oranžiniai) pakuočių ženklavime nenurodytos pavojaus piktogramos (simbolis – šauktukas), nepateiktas signalinis žodis „ATSARGIAI“, nenurodytos su klasifikacija susijusios atitinkamos pavojingumo ir atsargumo frazės, t. y. šių anilininį dažų ženklavimas neatitinka CLP reglamento III antraštinės dalies I skyriaus 17 straipsnio 1 dalies d), e), f) ir g) reikalavimų.

5. Minkštų kimštinių žaislų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Programos trukmė: pradžia – 2019 m. gegužės 23 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 31 d. Bandiniai atrenkami 2019 m. gegužės mėn. 23 d. – birželio mėn. 27 d.

Programos vykdymo metu tikrinama, ar realizuojami minkšti kimštiniai žaislai atitinka Žaislų saugos techninio reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2011-04-01 įsakymu Nr.4-174 (toliau – Žaislų saugos techninis reglamentas), EN 62115: 2005/A12:2015 „Elektrinių žaislų sauga“ (įsigaliojo nuo 2017-06-03), EN 71-1 „Žaislų sauga. 1 dalis Mechaninės ir fizinės savybės“, EN 71-2 „Degumas“, 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (1907/2006) (toliau – REACH Reglamentas) (ftalatai), aromatiniai aminai, PAH) reikalavimus.

Atliktų bandymų rezultatai, kuriuos pateikė bandymus atliekanti AIJU Instituto laboratorija, Avda. de la Industria 23. 03440, Ibi. Alicante, Ispanija yra tokie, tarptautiniame projekte CASP 2019 „Soft filled toys“, kurio dalis yra Minkštų kimštinių žaislų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa, dalyvauja 10 šalių, išbandyta 189 vnt. žaislų, po 19 vnt. kiekvienai šaliai. Bandymų metu nustatyta, kad 123 vnt. žaislų atitiko reikalavimus, o 66 vnt. žaislų neatitiko reikalavimų (atitinkamai pažeidimai procentais išsidėsto taip: Belgija – 21 %, Bulgarija – 26 %, Kipras – 48 %, Čekija – 21 %, Islandija – 26 %, Latvija – 31 %, Lietuva – 42 %, Liuksemburgas – 42 %, Malta – 16 %, Slovakija – 74 % (vidurkis – 35 %).

Vertinant minkštų kimštinių žaislų su plastiko detalėmis bandymų rezultatus, nustatyta, kad 70 proc. (39/56) bandytų žaislų atitiko mechaninių testų reikalavimus.

Cheminės savybės teigiamai įvertintos 88 proc. žaislų (49/56). Šiai kategorijai žaislų degumo ir elektrinių savybių vertinimas nebuvo atliekamas.

Vertinant minkštų kimštinių su baterijomis žaislų atitiktį, nustatyta, kad 56 proc. (24/43) bandytų žaislų atitiko mechaninių testų reikalavimus. Cheminės savybės teigiamai įvertintos 91 proc. (39/43) žaislų. Degumo bandymų metu pažeidimų nenustatyta, elektrinių savybių vertinimas nebuvo atliekamas.

Vertinant paprastų minkštų kimštinių žaislų atitiktį, nustatyta, kad 82 proc. (51/62) bandytų žaislų atitiko mechaninių testų reikalavimus. Cheminės savybės teigiamai įvertintos 100 proc. (62/62) žaislams. Degumo bandymų metu pažeidimų nenustatyta 99 proc. (51/52), elektrinių savybių vertinimas nebuvo atliekamas.

Vertinant minkštų kimštinių su pridedamomis detalėmis žaislų atitiktį, nustatyta, kad 56 proc. (24/43) bandytų žaislų atitiko mechaninių testų reikalavimus. Cheminės savybės teigiamai įvertintos

91 proc. (39/43) žaislų. Degumo bandymų metu pažeidimų nenumatyta 100 proc. (31/31), elektrinių savybių vertinimas nebuvo atliekamas.

Apibendrinant rezultatus pagal dalyvaujančias šalis, neatitiktis mechaniniams reikalavimams nustatyta: Belgija – 4 žaislai, Bulgarija – 5, Kipras – 9, Čekija – 4, Islandija – 5, Latvija – 5, Lietuva – 6, Liuksemburgas – 6, Malta – 2, Slovakija – 14 žaislų.

Degumo reikalavimų neatitiko 1 žaislas iš Kipro.

Elektrinių savybių reikalavimų neatitiko 2 žaislai iš Kipro ir po 1 žaislą iš Latvijos, Liuksemburgo, Maltos ir Slovakijos.

Reikalavimų pagal cheminių savybių vertinimą neatitiko po 1 žaislą iš Čekijos ir Islandijos, po 2 žaislus iš Maltos ir Latvijos, po 4 iš Lietuvos ir Slovakijos, po 5 iš Liuksemburgo ir Kipro.

6. Vartotojams parduodamų prekių atitiktis ženklinimo, saugos ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. birželio 3 d., pabaiga – 2019 m. rugpjūčio 30 d.

Vartotojams parduodamų prekių atitiktis ženklinimo, saugos ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams tikrinimo programos (toliau – Programa) tikslas siekti, kad Lietuvoje realizuojama buitinė technika atitiktų teisės aktų, reglamentuojančių jų saugą, ženklinimą, informacijos vartotojams teikimą, reikalavimus bei energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus.

Norint įvertinti situaciją rinkoje (pasirinkta pagrindinė tikrinamų prekių grupė – Skalbyklės), Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba organizavo ir atliko Vartotojams parduodamų buitinių prekių atitiktis ženklinimo, saugos ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams tikrinimo programą.

Vykdomos programos metu buvo tikrinami ekonominės veiklos vykdytojai, prekiaujantys buitinėmis skalbyklėmis, buitinais elektriniais šaldytuvais, šaldikliais ir jų deriniais, indaplovėmis, televizoriais, elektriniais šviestuvais.

Tikrinant atitiktį energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo reikalavimams vadovaujamosi šiais teisės aktais:

a. 2017 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1369, kuriuo nustatoma energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo sistema ir panaikinama Direktyva 2010/30/ES;

b. 2010 m. rugsėjo 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1059/2010, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES nustatant buitinių indaplovių ženklinimo energijos vartojimo efektyvumo etikete reikalavimus;

c. 2010 m. rugsėjo 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1060/2010, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES nustatant buitinių šaldymo aparatų ženklinimo energijos vartojimo efektyvumo etikete reikalavimus;

d. 2010 m. rugsėjo 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1061/2010, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES nustatant buitinių skalbyklių ženklinimo energijos vartojimo efektyvumo etikete reikalavimus;

e. 2010 m. rugsėjo 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1062/2010, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES nustatant televizijos aparatų ženklavimo energijos vartojimo efektyvumo etikete reikalavimus;

f. 2012 m. liepos 12 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 874/2012, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/30/ES nustatant elektros lempų ir šviestuvų energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reikalavimus.

Papildomai buvo tikrinama, ar prekės turi naudojimo instrukcijas valstybine kalba ir ar ant prekių įspėjamieji saugos užrašai pateikiami valstybine kalba. Objektai buvo parenkami taip, kad būtų galima kuo plačiau apimti visus regionus. Buvo tikrinami ir dideli prekybos centrai, ir ekonominės veiklos vykdytojai, turintys po vieną parduotuvę. Patikrinimai buvo atliekami visoje Lietuvos teritorijoje, neišskiriant ir mažesnių miestelių parduotuvių.

Programos metu buvo patikrinta 81 prekybos buitine technika vieta (atlikta patikrinimų) ir 19 patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai. Viso buvo patikrinta 1755 vnt. skirtingų modelių gaminių, kuriems nustatyta energijos efektyvumo ženklavimo sistema, ir iš jų 196 modeliai (23,5 proc.) buvo parduodami su pažeidimais (826 skalbyklių modeliai, iš kurių 84 buvo su pažeidimais (10,26 proc.). Nustatyti pažeidimai buvo šie:

reglamentų, kuriais nustatoma energijos efektyvumo ženklavimo sistema, pažeidimai – 34 modeliai (iš jų skalbyklių – 8);

ženklavimo pažeidimai (įspėjamieji užrašai) – 3 modeliai;

nepateikta EB atitikties deklaracija – 39 modeliai (iš jų skalbyklių – 12);

nepateikta naudojimo instrukcija lietuvių kalba – 83 modeliai (iš jų skalbyklių – 57);

nepažymėta CE ženklu – 14 modelių;

nepateikta deklaracija dėl pavojingų medžiagų panaudotų gaminiuose (RoHS) – 23 modeliai (iš jų skalbyklių - 7).

Patikrinimų rezultatai pagal grupes:

Eil. Nr.	Produktų grupė	Patikrinta modelių	Patikrinti modeliai su pažeidimais
1.	Skalbyklės	826	84
2.	Šaldytuvai, šaldikliai bei jų deriniai	134	18
3.	Indaplovės	36	3
4.	Televizoriai	331	38
5.	Elektriniai šviestuvai	428	53
	Viso:	1755	196

Programos metu nustatytų pažeidimų procentas (23,5 proc.) yra aukštesnis už vidutinį metinį (20,18 proc.) elektrotechnikos gaminių pažeidimų procentą ir atkreipiant dėmesį į tai, kad nustatyti

pažeidimai yra rimti, manome, kad 2020 metais reikia padidinti patikrinimų skaičių šioje srityje bei parengti panašias produktų saugos tikrinimo programas.

Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad 21 atveju nepateikta energijos vartojimo ženklavimo etiketė, tačiau dažniausiai tai įvyko dėl pardavėjų kaltės, nes gamintojai tokias etiketes yra pateikę.

7. Avalynės ženklavimo ir vaikiškos avalynės saugos tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. liepos 1 d., pabaiga – 2019 m. rugpjūčio 30 d.

Programos tikslas – įvertinti situaciją prekybos vietose, kuriuose parduodama avalynė, bei siekti, kad į Lietuvos rinką tiekiamą avalynę atitiktų taikomus teisės aktų reikalavimus ir būtų saugi vartotojams ir ypačiai pačiai pažeidžiamiausiai vartotojų grupei – vaikams iki trijų metų amžiaus. Patikrinimų metu buvo tikrinama, ar parduodama avalynė atitinka reikalavimus, nustatytus Medžiagų, naudojamų pagrindinėms vartotojams parduodamos avalynės sudedamosioms dalims gaminti, ženklavimo techniniame reglamente (toliau – Reglamentas). Vaikiškos avalynės, skirtos vaikams iki 3 metų amžiaus, avalynės atitiktis vertinama pagal Reglamento reikalavimus bei kartu žiūrima, ar avalynėje esančios dekoratyvinės detalės / papuošimai yra tinkamai pritvirtintos ir ar nesukelia pavojaus (gali atsiskirti), t. y., ar atitinka žaislų saugos darniojo standarto LST EN 71-1:2014+A1:2018 Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės reikalavimus dėl mažų dalių, kurios visiškai telpa į mažų dalių cilindą.

Visi Tarybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko po 10 batais prekiaujančių įmonių patikrinimų. Kiekvienas Regiono rinkos priežiūros skyrius atrinko bandymams po dvi vaikiškos, skirtos vaikams iki trijų metų amžiaus, avalynės poras, turinčias dekoratyvinių detalių / papuošimų. Atlikta 40 patikrinimų, 32 patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta. 4 patikrinimų metu rasta, jog pardavimui pateikta avalynė nepaženklinta teisės aktų nustatyta tvarka.

Programos vykdymo metu buvo atrinkti vaikiškos avalynės gaminiai, turintys dekoratyvinių detalių / papuošimų. Atrinkta 10 bandinių. Bandymai atlikti UAB „Areta“ Žaislų ir chemijos gaminių bandymų laboratorijoje. Atlikus bandymus pagal vaikų amžiaus grupę „Jaunesni kaip 3 metų vaikai“, nustatyta 4 bandinių neatitiktis pagal standarto 5.1 b) punktą (Bandant pagal 8.4.2.1 (tempimo bandymas, bendrosios nuostatos) neturi susidaryti jokių žaislų dalių, kurios, neatsižvelgiant į jų padėtį, neturi visiškai tilpti į cilindą, bandant pagal 8.2 (smulkių detalių cilindras).

8. Žvejybai skirtų prekių parduotuvėse parduodamų chemijos prekių ir prekių, kurioms būtina pateikti naudojimo instrukcijas, tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. liepos 1 d., pabaiga – 2019 m. rugsėjo 27 d.

Žvejybai skirtų prekių parduotuvėse parduodamų chemijos prekių ir prekių, kurioms būtina pateikti naudojimo instrukcijas, tikrinimo programa buvo vykdoma siekiant įvertinti situaciją prekybos vietose, kur parduodamos prekės skirtos mėgėjiškai žvejybai, ir ar į Lietuvos rinką tiekiamos chemijos prekės atitinka joms taikomų teisės aktų ir standartų reikalavimus bei yra saugios vartotojui ir, ar

vartotojas įsigydamas prekes gauna visą būtiną informaciją, reikalingą saugiam ir tinkamam prekės naudojimui.

Programos metu tikrinant chemijos prekes buvo tikrinimas ženklinimas, privalomieji bei lydintys dokumentai ir, esant pagrįstam įtarimui, imami bandiniai. Tikrinant gelbėjimosi liemenės vertinama jų atitiktis Reglamentui (ES) 2016/425, t. y., ar prekė pažymėta CE ženklu, ar pateikta naudojimosi instrukcija valstybine kalba, ar pateikta atitinkanti Reglamento (ES) 2016/425 reikalavimus CE atitikties deklaracija, ar pateiktuose dokumentuose (atitikties deklaracijoje, instrukcijose) pateikta nuoroda į taikomus standartus, ar nurodytas paskelbtosios įstaigos pavadinimas, adresas ir identifikacinis numeris ir gamintojo arba jo įgaliotojo atstovo pavadinimas ir adresas. Tikrinant prekybos vietas, buvo tikrinamos prekės, kurioms privalomai turi būti pateikiama naudojimo instrukcija pirkimo metu (elektrotechnikos ir elektronikos prekės, kita įvairi įranga).

Programos vykdymo metu visų regionų rinkos priežiūros skyriai tikrinamus ekonominės veiklos vykdytojus pasirinko patys.

Buvo atlikti 67 patikrinimai mažmeninės prekybos įmonėse, prekiaujančiose žvejybai skirtomis prekėmis. Patikrintos prekių grupės – cheminės medžiagos ir mišiniai, asmeninės apsaugos priemonės, elektrotechnikos gaminiai. 18 patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta: buvo prekiaujama prekėmis, atitinkančiomis jas reglamentuojamų teisės aktų reikalavimus. 49 patikrinimų metu nustatyti pažeidimai.

Patikrinimų metu nustatyta, kad:

Penkiose įmonėse buvo parduodami cheminiai mišiniai (klijai, silikoninis tepalas, impregnantai), kurių ženklime nenurodyta privaloma informacija valstybine kalba, t. y. nenurodytas gaminio pavadinimas, paskirtis, naudojimo ypatumai, cheminio mišinio tiekėjo pavadinimas, adresas ir telefono numeris, signalinis žodis, cheminės medžiagos sudėtis, pavojingumo bei atsargumo frazės, nurodytos pavojaus piktogramos neatitinka reikalavimų bei nepateiktos naudojimosi instrukcijos. Penkiose įmonėse buvo prekiaujama pasibaigusio termino naudoti tinkamumo cheminiais preparatais (klijais, silikoniniais tepalais). Septyniose įmonėse nustatyti ženklinimo pažeidimai.

Aštuonios įmonės realizavo asmenines apsaugos priemones (toliau – AAP) (gelbėjimosi liemenės), kurių pateiktose instrukcijose ir ženklime nenurodyta informacija apie pavojų (kategorija), nuo kurio AAP yra skirta apsaugoti; nepateikta privaloma instrukcija, kurioje turi būti nurodyta laikymo, naudojimo, valymo, priežiūros ir kt. informacija; AAP atitikties vertinime dalyvaujančios notifikuotos įstaigos pavadinimas, identifikavimo numeris. Penkiolikos įmonių parduotuvėse parduodamoms asmeninėms apsaugos priemonėms (gelbėjimosi liemenės) buvo nepateiktos naudojimo instrukcijos lietuvių kalba arba pateiktos instrukcijos neatitinka reikalavimų, nepateiktos atitikties deklaracijos arba pateiktos atitikties deklaracijos neatitinka reikalavimų, o išpėjamieji užrašai neišversti į lietuvių kalbą.

9. Gleivių žaislų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Programos vykdymo trukmė: pradžia – 2019 m. rugpjūčio 23 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 31 d. Bandiniai atrinkti 2019 m. rugsėjo mėn.

Tikrinama, ar realizuojami gleivių žaislai atitinka Žaislų saugos techninio reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2011-04-01 įsakymu Nr.4-174 (toliau – Žaislų saugos techninis reglamentas), EN 71-3:2013 + A3:2018 „Tam tikrų elementų migracija“ (paskutinė versija EN 71-3:2019; įsigaliojo nuo 2019-05-23), reikalavimus dėl boro apribojimų. Bandymai atliekami projekto CASP 2019 „Soft filled toys“ organizatorių lėšomis akredituotoje laboratorijoje RISE Research Institute of Sweden. Programa vykdoma (neatlikti programos vykdymo metu atrinktų žaislų bandymai), bandymams atrinkti 7 žaislai. Atlikus bandymus buvo nustatyta, kad trys gleivių žaislai neatitinka saugos reikalavimų (žaislų sudėtyje nustatytos draudžiamos ir ribojamos medžiagos), jie paskelbti nesaugiais. Pilna informacija apie programos vykdymą bus paskelbta 2020 m.

10. Sekso reikmenų parduotuvėse parduodamų kosmetikos ir chemijos prekių bei prekių, kurioms privaloma pateikti naudojimo instrukcijas, tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 1 d., pabaiga – 2019 lapkričio 29 d.

Šios tikrinimo programos tikslas – įvertinti situaciją prekybos vietose, kur parduodamos sekso prekės (Mažmeninės prekybos taisyklių 8 p. nurodyta, kad sekso reikmenimis, išskyrus kontraceptines priemones, prekiaujama specializuotose (tik sekso reikmenims skirtose) parduotuvėse). Siekti, kad į Lietuvos rinką tiekiamos kosmetikos ir chemijos prekės atitiktų jiems taikomus teisės aktų ir standartų reikalavimus bei būtų saugios vartotojui ir kad vartotojas įsigydamas prekes gautų visą būtiną informaciją, reikalingą saugiam ir tinkamam prekės naudojimui.

Be chemijos ir kosmetikos prekių buvo tikrinamos įvairios paskirties parduodamų elektrotechnikos prekių atitiktis tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo ribojimo elektros ir elektroninėje įrangoje taisyklėms.

Buvo atlikta 19 patikrinimų ir 12 patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai. 4 patikrinimų metu buvo nustatyti skirtingų prekių grupių pažeidimai. Trys įmonės prekiaavo kosmetikos gaminiais, kurie neatitiko privalomųjų reikalavimų; 4 patikrinimų metu buvo nustatyta, kad realizuojami elektrotechnikos gaminiai su pažeidimais ir vieno patikrinimo metu – chemijos produktai. Aštuonių patikrinimų metu buvo nustatyti ženklinimo pažeidimai. Dažniausiai pasitaikantys pažeidimai – valstybine kalba nepaženklintos prekės, nepateiktos naudojimo instrukcijos, atitikties deklaracijos ar kita privaloma informacija.

11. Dekoratyvinių žibalinių lempų, naudojamų patalpų viduje, kurioms taikomi standarto LST EN 14059:2002 „Dekoratyvinės žibalinės lempos. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ reikalavimai, tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. lapkričio 18 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 20 d.

Dekoratyvinių žibalinių lempų, naudojamų patalpų viduje, kurioms taikomi standarto LST EN 14059:2002 „Dekoratyvinės žibalinės lempos. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ reikalavimai, tikrinimo programa (toliau – Programa) buvo vykdoma 2019 m. lapkričio 18 d. – 2019 m. gruodžio 20 d. Programos tikslas – įvertinti situaciją prekybos vietose, kad būtų galima nustatyti, ar parduodamos Dekoratyvinės žibalinės lempos, naudojančios žibala, aliejų ar kitokį degųjį skystį (toliau – Lempos), atitinka joms taikomus reikalavimus ir yra saugios vartotojams, ir kad vartotojas įsigydamas prekes gautų visą būtiną informaciją, reikalingą saugiam ir tinkamam prekės naudojimui.

Patikrinimų metu buvo atliktas minėtų produktų vizualinis vertinimas, ženklavimo apžiūra, privalomos dokumentacijos įvertinimas. Įvertinta, ar iš esmės įvykdyti informacijai keliami reikalavimai būtini žmonių sveikatai ar aplinkai apsaugoti (apžiūrėtos lempos buvo lyginamos su nustatytais nesaugiomis lempomis ir tikrinami privalomieji saugos reikalavimai lempų konstrukcijoje). Buvo tikrinama, ar prie Lempos pridėta naudojimo instrukcija, įskaitant atsargumo priemones. Patikrinimo metu buvo užpildytas Klausimynas (Programos 1 priedas). Tikrinimo metu vertinama, ar Lempos atitinka joms taikomus standarto LST EN 14059:2002 „Dekoratyvinės žibalinės lempos. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ reikalavimus.

Tarnybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko 12 Lempomis prekiaujančių įmonių patikrinimus. Aštuonių patikrinimų metu pažeidimų nenustatyta. Keturių patikrinimų metu nustatyta, kad pardavimui pateiktos žibalinės Lempos nepaženklintos teisės aktų nustatyta tvarka. Visais atvejais, kai buvo nustatyti pažeidimai, ženklavimas neatitiko standarto LST EN 14059:2002 „Dekoratyvinės žibalinės lempos. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ 6.1; 6.2; 6.3 f) ir 6.4 b) punktų ir Prekių ženklavimo bei kainų nurodymo taisyklių reikalavimų.

12. Gyvenamosioms patalpoms skirtų vėdinimo įrenginių tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 15 d., pabaiga – 2019 gruodžio 31 d.

Programos metu buvo tikrinami rekuperatoriai (gyvenamosioms patalpoms vėdinti skirtas prietaisas, kurio pagalba oras namuose yra nuolat atnaujinamas) ir Reglamentuojamų statybos produktų sąraše paminėti vėdinimo įrenginiai. Vėdinimo įrangos tikrinimo metu buvo atliekamas produktų vizualinis įvertinimas (ženklavimas, įspėjamieji ženklai), privalomos dokumentacijos įvertinimas ir tikrinama, ar įvykdyti keliami reikalavimai būtini žmonių sveikatai ar aplinkai apsaugoti. Tikrinama, ar prie vėdinimo įrangos pridėtos montavimo ir naudojimo instrukcijos.

Programos vykdymo metu buvo atlikta 12 patikrinimų (pabaigus programą, vėdinimo įrangos patikrinimai tęsiami ir vykdomi pas tiekėjus, kurie pateikė neatitinkančią reikalavimų vėdinimo įrangą į rinką. Septynių atliktų patikrinimų metu buvo nustatyti esminiai reikalavimų pažeidimai. Pagrindiniai nustatyti pažeidimai: nepateiktos atitikties deklaracijos, gaminiai nepažymėti energetinio efektyvumo etiketėmis, įspėjamieji užrašai ant gaminio pateikiami ne valstybine kalba, ženklavimo pažeidimai.

13. Betono įmaišų, mūro skiedinio įmaišinių priedų (prieššaltinių) ir panašios paskirties statybos produktų tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 30 d., pabaiga – 2019 gruodžio 31 d.

Programos metu buvo tikrinamos betono įmaišos, mūro skiedinio įmaišiniai priedai (prieššaltiniai) ir panašios paskirties statybos produktai (toliau – Priedai), t. y. statybos produktai, nurodyti Reglamentuojamų statybos produktų sąrašo 3.19, 3.20 (nustačius rinkoje tikrinami ir Reglamentuojamų statybos produktų sąrašo eilutėse 3.21, 3.22 nurodyti gaminiai) eilutėse, kurių techninės specifikacijos žymuo ir tinkamumas nustatomas pagal LST EN 934-1, LST EN 934-2, LST EN 934-3 (gaminiams, paminėtiems Reglamentuojamų statybos produktų sąrašo 3.21; 3.22 eilutėse – LST EN 934-4, LST EN 934-5) standartus. Tikrinimo metu vertinama Priedų atitiktis Lietuvos Respublikos statybos įstatyme bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos.

Dešimties patikrinimų metu nustatyti neatitikimai 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (toliau – CLP reglamentas) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) reikalavimams. 9 plastifikatorių pakuotės ženklinime neteisingai nurodytas cheminės medžiagos pavadinimas, 8 produktų etiketėse nėra pateikti arba neteisingai pateikti klasifikaciją atitinkantys ženklai: pavojaus piktograma, signalinis žodis, atitinkamos pavojingumo ir atsargumo frazės, o tai neatitinka CLP reglamento reikalavimų. 8 patikrintų produktų Saugos duomenų lapai neatitinka REACH keliamų reikalavimų.

14. Karnavalinių rūbų ir kaukių ženklinimo ir saugos tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. lapkričio 20 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 4 d.

Karnavalinių rūbų ir kaukių ženklinimo ir saugos tikrinimo programa (toliau – Programa) buvo vykdoma 2019 m. lapkričio 20 d. – 2019 gruodžio 4 d. Programos tikslas – įvertinti situaciją prekybos vietose, kad būtų galima nustatyti, ar parduodami karnavaliniai rūbai ir kaukės (toliau – Karnavalinės kaukės) atitinka jiems taikomus teisės aktų reikalavimus. Siekti, kad į Lietuvos rinką tiekiamos karnavalinės kaukės atitiktų joms taikomus teisės aktų ir standartų reikalavimus bei būtų saugios vartotojui, ir kad vartotojas, įsigydamas prekes, gautų visą būtiną informaciją, reikalingą saugiam ir tinkamam prekės naudojimui. Pirmoje eilėje buvo tikrinamos karnavalinės kaukės skirtos vaikams.

Visi Tarybos regionų rinkos priežiūros skyriai atliko po 2 karnavalinėmis kaukėmis prekiaujančių įmonių patikrinimus. Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių regiono rinkos priežiūros skyriai atrinko po 2 karnavalines kaukes laboratoriniams bandymams dėl atitikties 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (1907/2006) (toliau – REACH Reglamentas), XVII priedo (ftalatai) reikalavimams.

Vykdamą programą, vieno patikrinimo metu buvo nustatyti ženklavimo pažeidimai. Atlikus laboratorinius bandymus jokių pažeidimų nenustatyta. Patikrintos kaukės atitiko REACH reglamento reikalavimus.

Ženklavimo pažeidimai: kaukės ženklavimo etiketėje gamintojo įvairiomis kalbomis nurodyta informacija nepateikta valstybine kalba, ženklavime nenurodytas gamintojo pavadinimas ar prekės ženklas ir adresas, kuriuo galima susisiekti su gamintoju, kilmės šalis.

Rinkos priežiūros reglamentavimas ir priemonės tikslui pasiekti

Ne maisto produktų rinkos plėtojasi labai sparčiai ir todėl nacionalinėms valdžios institucijoms visoje ES ir Lietuvoje kyla vis didesnių problemų, susijusių su produktų saugos rinkos priežiūra. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 765/2008, nustatantis su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus bei panaikinant Reglamentą (EEB) Nr. 339/93, įpareigoja rinkos priežiūros institucijas tikrinti gaminių savybes, atliekant fizinę jų apžiūrą, dokumentų ir laboratorinį mėginių tikrinimą, gaminiams, keliantiems didelę riziką, taikyti rinkos ribojimo priemones (uždrausti arba apriboti, pašalinti iš rinkos ar susigrąžinti), informuoti Europos Komisiją ir ES valstybes nares apie pavojų keliančius gaminius, atsižvelgti į nustatytus rizikos vertinimo principus, skundus, bendradarbiauti su verslininkais.

Didesnis nustatomų nesaugių ir reikalavimų neatitinkančių gaminių skaičius rinkoje iškreipia konkurenciją ir kelia pavojų vartotojams. Palyginti su 2016 m., nustatytų ir paskelbtų nesaugių ne maisto produktų skaičius išaugo: 2016 m. buvo 35, o 2019 m. – 76.

2018 m. lapkričio 15 d. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo Nr. VIII-1206 pakeitimo įstatymą, 2019 m. gegužės 1 d. įsigaliojo nauja Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo redakcija. Šiame įstatyme aiškiai ir proporcingai paskirstomos prievolės, nustatytos atsižvelgiant į kiekvieno tiekimo ir platinimo procese dalyvaujančio ekonominės veiklos vykdytojo (gamintojo, importuotojo, įgaliotojo atstovo, platintojo, paslaugos teikėjo) vaidmenį. Produktų gamintojams, importuotojams, įgaliotiesiems atstovams, platintojams ir paslaugų teikėjams sužinojus, kad gaminyje ar paslauga yra pavojingi, nustatoma prievolė nedelsiant, ne vėliau kaip per 3 kalendorines dienas nuo šios aplinkybės sužinojimo dienos, apie tai informuoti vartotojus, vartotojų organizacijas, Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą ir atitinkamos srities rinkos priežiūros institucijas. Taip pat įstatyme nustatomos rinkos priežiūros institucijų taikomos rinkos ribojimo priemonės ir aiškiai reglamentuojama administracinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą ir Produktų saugos įstatymą. Siekiant užtikrinti rinkos priežiūros veiksmingumą ir ekonominių sankcijų prevencinę funkciją, padidintos baudos už Produktų saugos įstatymo pažeidimus. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba vykdo rinkos priežiūrą bei nagrinėja šio įstatymo pažeidimus ir skiria sankcijas.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1333, vykdamas ne maisto produktų (gaminiai ir paslaugos) rinkos priežiūrą, numato, kad Tarnyba vykdo šias funkcijas:

pagal kompetenciją prižiūri, ar rinkai tiekiami ne maisto produktai atitinka ne maisto produktų saugą, kokybę, ženklumą, informacijos apie ne maisto produktus teikimą nustatančių teisės aktų reikalavimus ir analizuoja šių teisės aktų reikalavimų neatitinkančių ne maisto produktų priežiūros duomenis;

suderinusi su suinteresuotomis institucijomis tvirtina metinius ne maisto produktų rinkos priežiūros planus;

atlieka pavojingų ne maisto produktų pašalinimo iš rinkos priežiūrą;

atlieka ne maisto produktų saugos, kokybės ekspertizes, bandymus ir / ar tyrimus;

vertina ne maisto produktų pavojingumo riziką;

nagrinėja asmenų pranešimus, skundus ne maisto produktų rinkos priežiūros klausimais, imasi reikiamų priemonių iškilusiems klausimams spręsti;

teikia konsultacijas ir informaciją, rengia metodines rekomendacijas asmenims ne maisto produktų rinkos priežiūros klausimais, įgyvendina kitas prevencijos priemones, padedančias užtikrinti ne maisto produktų rinkos priežiūrą;

kuria ir tvarko ne maisto produktų rinkos priežiūros duomenų bazes;

teikia kompetentingoms institucijoms informaciją apie ne maisto produktų rinkos priežiūrą;

pagal kompetenciją prižiūri, kaip laikomasi Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo, Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo, Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo nustatytų reikalavimų;

pagal kompetenciją dalyvaudama įgyvendinant Lietuvos Europos Sąjungos politiką ir bendradarbiaudama su užsienio valstybių institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis vartotojų teisių apsaugos ir ne maisto produktų rinkos priežiūros srityse:

rengia ir derina Lietuvos Respublikos poziciją Europos Sąjungos institucijose, jų komitetuose ir darbo grupėse nagrinėjama klausimais, taip pat derina kitų valstybės institucijų parengtas pozicijas;

užtikrina efektyvų atstovavimą Lietuvos interesams Europos Sąjungos institucijose, jų komitetuose ir darbo grupėse, kitose tarptautinėse organizacijose;

pagal kompetenciją įgyvendina Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 765/2008, nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus ir panaikinantį Reglamentą (EEB) Nr. 339/93 (OL 2008 L 218, p. 30–47);

organizuoja ir atlieka keitimasi informacija su Europos Komisija ir Europos Sąjungos valstybėmis narėmis Bendrijos skubaus keitimosi informacija sistemoje (RAPEX);

įgyvendina tiesioginio taikymo Europos Sąjungos teisės aktus dėl ne maisto produktų saugos, kokybės, ženklumo, informacijos apie ne maisto produktus teikimo;

atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas funkcijas.

Nuo 2021 sausio 1 d. įsigalioja Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2004/42/EB ir reglamentai (EB) Nr. 765/2008 ir (ES) Nr. 305/2011. Šis reglamentas priimtas, siekiant garantuoti laisvą gaminių judėjimą Europos Sąjungoje ir užtikrinti, kad tiekiami į Europos Sąjungą gaminiai atitiktų Sąjungos derinamuosius teisės aktus ir reikalavimus, kuriais užtikrinama aukšto lygio viešųjų interesų, tokių kaip sveikata ir sauga apskritai, darbuotojų sauga ir sveikata, vartotojų apsauga, aplinkosauga, viešasis saugumas ir bet kokių kitų taisyklių teisės aktais saugomų viešųjų interesų apsauga. Griežtas šių reikalavimų vykdymo užtikrinimas yra svarbus siekiant tinkamai apsaugoti šiuos interesus ir sukurti sąžiningos konkurencijos Sąjungos prekių rinkoje sąlygas. Todėl būtinos vykdymo užtikrinimo taisyklės, nepriklausomai nuo to, ar gaminiai patenka į rinką įprastu būdu, ar internetu, ir nepriklausomai nuo to, ar jie pagaminti Sąjungoje, ar ne Sąjungoje. Europos Sąjungoje nuosekliai dedamos pastangos, kad reikalavimų neatitinkantys gaminiai nebūtų pateikiami Sąjungos rinkai – tai 2015 m. spalio 28 d. Komisijos komunikate „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“ nustatytas prioritetas. Šio tikslo turėtų būti siekiama griežtinant rinkos priežiūrą, nustatant ekonominės veiklos vykdytojams aiškias, skaidrias ir išsamias taisykles, intensyviau vykdant atitikties kontrolę ir skatinant glaudesnę vykdymo užtikrinimo institucijų tarpvalstybinį bendradarbiavimą, įskaitant bendradarbiavimą su muitinėmis.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1020 reikalavimų įgyvendinimas, kad perėjimas prie naujojo rinkos priežiūros modelio būtų sklandus, 2020 m. reikalaus formuoti naujus atsakomybės reikalaujančius iššūkius ir suteiks galimybių operatyviau paveikti situaciją rinkoje.

Tarnyba, vykdydama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, prisideda saugant šias visuomenines vertybes: ūkinės veiklos laisvę (laisvė verstis ekonomine veikla, iniciatyvos laisvė (įgyvendinti įvairius ekonominio pobūdžio siekius), ūkio subjektų lygiateisiškumas, laisvė priimti ūkinei veiklai reikalingus sprendimus bei keisti veiklos pobūdį, sąžiningos konkurencijos laisvė, galimybė nekliudomai pertvarkyti ūkio subjektus ar likviduoti esančius, laisvė be dirbtinių kliūčių patekti į rinką ir iš jos pasitraukti); vartotojų ekonominę gerovę (vartotojų, perkančių ir vartojančių produktus ir paslaugas, ekonominiai interesai už paslaugą ar prekę mokėti tiek, kiek jos pagrįstai atitinka rinkoje konkrečios paslaugos ar prekės vertę); žmogaus sveikatą; nepilnamečių sveikatą; vartotojų ekonominę gerovę ne maisto srityje (vartotojų, perkančių ir vartojančių ne maisto produktus, ekonominiai interesai už paslaugą ar prekę, nesusijusią su maistu, mokėti tiek, kiek jos pagrįstai atitinka rinkoje konkrečios paslaugos ar prekės vertę).

Žmogaus sveikata – vertybė, numatyta Tarnybos nuostatų 10.10 punkte, 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 765/2008, nustatančiame su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 765/2008), Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatyme bei kituose Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktuose.

Nepilnamečių sveikata – vaikai priskiriami rizikingiausiai vartotojų grupei, nes ne maisto gaminiams, kurie yra skirti vaikams, taikomi aukštesni saugos reikalavimai. Minėta vertybė įtvirtinta Tarnybos nuostatų 10.10 punkte, Reglamente (EB) Nr. 765/2008, Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatyme bei kituose Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktuose.

Tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1333, 2 punkte nurodyta, kad Tarnybos paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką vartotojų teisių apsaugos, ne maisto produktų rinkos priežiūros ir turizmo paslaugų teikėjų veiklos priežiūros srityse.

Tarnybos nuostatų 8 punkte nurodyta, kad Tarnybos veiklos tikslai yra užtikrinti vartotojų teisių apsaugą ir rinkos priežiūrą ne maisto produktų srityje reguliuojančių teisės aktų įgyvendinimą bei dalyvauti įgyvendinant Lietuvos Europos Sąjungos politiką ir bendradarbiauti su užsienio valstybių institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis vartotojų teisių apsaugos ir ne maisto produktų rinkos priežiūros srityse.

Tarnybos vykdomos pagrindinės priemonės tikslams užtikrinti:

1. Suformuluotas aiškus priežiūros veiklos tikslas. Įdiegti ir matuojami veiklos rodikliai, nustatytos jų siektinos reikšmės. Veiklos rodikliai skelbiami Tarnybos interneto svetainėje. Pasiektos veiklos rodiklių reikšmės įtrauktos į metinę veiklos ataskaitą.

2. Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintas Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo tvarkos aprašas, kuris nustato vykdomų ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo pagrindus, patikrinimų atlikimo ir jų rezultatų įforminimo tvarką, vykdant ne maisto gaminių ir paslaugų rinkos priežiūrą bei išvadų dėl gaminių ir paslaugų vertinimo teikimo sprendžiant vartojimo ginčus. Taip pat įsakymais patvirtinti atliekamų patikrinimų rūšių sąrašai, prioritetinės sritys bei ūkio subjektų priežiūros nurodymai.

Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintos Tarnybos vykdomos stebėsenos (monitoringo) taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos kiekvienais kalendoriniais metais vykdomos stebėsenos, tarp jų ir reklamos bei nesąžiningos komercinės veiklos sričių (monitoringo), tvarką. Taisyklėse nurodyti konkretūs tikrinimo metu atliekami veiksmai, stebėsenos (monitoringo) vykdymo tvarka.

3. Tarnyboje patikrinimai planuojami atsižvelgiant į ūkio subjektų ir produktų rizikos vertinimą.

4. 2019 m. pradžioje patikrinimų metu buvo naudojamas 21 kontrolinis klausimynas, 2019 m. pabaigoje – 25 kontroliniai klausimynai. „Dviejų datų taisyklės“ nuostatos taikomos kontrolinių klausimynų peržiūros atveju (ši nuostata įteisinta Tarnybos direktoriaus įsakymu). Kontroliniai klausimynai viešai paskelbti Tarnybos interneto svetainėje ir VšĮ „Versli Lietuva“ paslaugų ir gaminių kontaktinio centro skiltyje. Apie kontrolinius klausimynus informuojama planinių mokymų-seminarų ūkio subjektams metu ir susitikimuose su verslininkais rinkos priežiūros klausimais, taip pat televizijos

ir radijo laidose. Nuolat vykdomos ūkio subjektų apklausos apie patikrinimo metu naudojamus kontrolinius klausimynus.

5. Konsultacijos teikiamos telefonu, el. paštu, darbo vietoje. Visos konsultacijos registruojamos dokumentų valdymo sistemoje DocLogix, konsultacijos bendrojo pobūdžio klausimais skelbiamos interneto svetainėje, skiltyje D.U.K. ir Facebook paskyroje. Specialiais klausimais ūkio subjektus konsultuoja kompetentingi specialistai. Yra parengtas Ne maisto produktų ir vartotojų teisių apsaugos srityse teisės aktais nustatytų reikalavimų teminis sąvadas, kuris patalpintas Tarnybos interneto svetainėje – priežiūros reikalavimai verslui tampa labiau suprantami, lengviau ir patogiau prieinami. Konsultacijos teikiamos ir vertinamųjų vizitų metu, kai tikrinami ir pirmus metus veiklą vykdydantys ūkio subjektai. Tarnyba kasmet patvirtina mokymų-seminarų verslininkams planą, kuriuo vadovaudamasi organizuoja įvairių sričių mokymus ūkio subjektams. Mokymai organizuojami nemokamai.

6. Tarnybos specialistai atlikdami patikrinimus vadovaujasi Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos ženklavimo mažareikšmiškumo taikymo vykdamas ūkio subjektų veiklos priežiūrą rekomendacijomis, kurios yra paskelbtos viešai Tarnybos interneto svetainėje, t. y. vienodai vertinami mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimai.

7. Deklaracija dėl pirmų verslo metų (pagalba verslo pirmokui) pasirašyta 2011-09-14. 2019 m. patikrinus pirmus metus veikiančius ūkio subjektus, poveikio priemonės nebuvo taikomos. Ūkio subjektai laiku pašalino nustatytus neatitikimus.

8. Siekdama užtikrinti grįžtamojo ryšio kontrolę, Tarnyba atlieka ūkio subjektų apklausas. Manytina, kad grįžtamasis ryšys padės sukurti skaidrią ir saugią aplinką verslo ir priežiūros institucijų bendradarbiavimui. Pertvarkos priemonėmis keičiama Tarnybos ir visų priežiūros institucijų misijos samprata – skatinamas metodinės pagalbos teikimas vietoje sankcijų taikymo, atliekant priežiūros funkcijas mažinama ūkio subjektams tenkanti administracinė našta, riboti priežiūros institucijų finansiniai ir žmogiškieji ištekliai nukreipiami didžiausios rizikos prevencijai, priežiūros reikalavimai verslui tampa labiau suprantami, lengviau ir patogiau prieinami, esamo priežiūros reguliavimo keitimas ar naujo įvedimas tampa prognozuojamas, skatinamas priežiūros institucijų tarnybinis bendradarbiavimas.

Grįžtamasis ryšis.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba atlieka ūkio subjektų apklausas.

Apklausa „Ūkio subjektų, teigiančių, kad priežiūros institucijos konsultacija buvo naudinga, padėjo suprasti teisės aktus ir jų laikytis“ bus atliekama metų pabaigoje, nupirkus paslaugą „Verslo subjektų apklausos“ – metinė rodiklio reikšmė bus pateikta metų veiklos ataskaitoje.

Apklausa „Kontrolinių klausimynų naudojimo vertinamas“ atliekama visą ketvirtį, o fiksuojama (apibendrinama) pasibaigus ketvirčiui.

Apklausa „Ūkio subjektų, vykdančių veiklą pirmus metus, anketa“ atliekama visą ketvirtį, o fiksuojama (apibendrinama) pasibaigus ketvirčiui.

Manytina, kad grįžtamasis ryšys padės sukurti skaidrią ir saugią aplinką verslo ir priežiūros institucijų bendradarbiavimui.

Problemos, su kuriomis susiduriame vykdydami rinkos priežiūrą, ir jų sprendimo būdai

Didėjantis reikalavimų neatitinkančių gaminių kiekis rinkoje (tai parodo ir ataskaitoje pateikti rezultatai) iškreipia konkurenciją ir kelia riziką vartotojams. Daugelis ekonominės veiklos vykdytojų ignoruoja gaminiams taikomas taisykles dėl informacijos apie teisės aktų reikalavimus stokos arba sąmoningai siekia konkurencinio pranašumo. Reikalingos ne tik efektyvios priemonės, kurių dėka operatyviai būtų nustatomi rinkoje esantys nesaugūs gaminiai (atlikti daugiau tikslinių bandymų ir dalyvauti ES organizuojamose produktų saugos tikrinimo programose, kurių metu išbandomi gaminiai), bet ir siekti tikslo, kad ekonominės veiklos vykdytojai pasirinkdami gaminius daugiau dėmesio skirtų jų kokybei ir saugai, realizuojamų produktų savikontrolei ir todėl Tarnyba visokeriopai skatina ir gerosios gamybos praktikos kodeksų rengimą ir taikymą.

Skatinant ūkio subjektų savireguliaciją ne maisto produktų saugos srityje ir siekiant mažinti kontroliuojančių institucijų administracinę naštą verslui, Tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1-55 „Dėl Ūkio subjekto, siekiančio būti įtrauktu į Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos „Baltąjį sąrašą ne maisto produktų srityje“ vertinimo komisijos sudarymo, dokumentų formų bei informacijos vertinimo kriterijų patvirtinimo“ buvo patvirtinta Deklaracijos forma ir Produktų saugos rizikos valdymo anketa (toliau – Anketa), ūkio subjektams sudarytos galimybės deklaruoti savo veiklos atitiktį nustatytiems reikalavimams produktų saugos srityje. Anketą gali pildyti ūkio subjektai, norintys pateikti į „Baltąjį sąrašą“ ir teikti Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai duomenis, įgalinančius atlikti vertinimą pagal nustatytus kriterijus. Atlikus gautų anketų analizę pagal nustatytus vertinimo kriterijus atrenkami ūkio subjektai, kurių rizikingumo lygis produktų saugos valdymo srityje žemiausias ir galima mažiausiai intensyvi valstybinė priežiūra. Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintas ir paviešintas „Baltasis sąrašas“ įmonių, pripažintų tinkamai valdančiomis teikiamų į rinką produktų saugą. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba iš savo pusės įsipareigoja šių ūkio subjektų netikrinti 2 metus, išskyrus išimtinius atvejus (žala visuomenei ar žmogaus sveikatai nelaimingo atsitikimo metu dėl ūkio subjekto platinamo pavojingo produkto ar teikiamos paslaugos). Tokiu atveju ūkio subjektas netenka „Baltojo sąrašo“ privilegijų ir yra automatiškai iš jo pašalinamas, o Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba imasi visų priemonių, kuriomis būtų galima užkirsti kelią realiai keliamai grėsmei. 2019 m. buvo tik trys Lietuvos įmonės, kurios pageidavo būti įtrauktos į šį sąrašą, todėl būtina plačiau informuoti Ūkio subjektus apie įtraukimo į „Baltąjį sąrašą“ teikiamą naudą, taip pat ir apie tai, kokias prievoles tai užtraukia, t. y. per verslo asociacijas ir tiesiogiai ūkio subjektams

išplatinti anketą, siekiant ūkio subjektams sudaryti galimybes deklaruoti savo veiklos atitiktį nustatytiems reikalavimams produktų saugos srityje. Siūlome ateityje numatyti viešos prieigos „Baltojo sąrašo“ plėtrai sukūrimą.

Tarnybos veiklos prioritetai vykdant rinkos priežiūrą 2020 metais:

Sklandaus perėjimo prie naujų rinkos priežiūros kriterijų ir reikalavimų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2004/42/EB ir reglamentai (EB) Nr. 765/2008 ir (ES) Nr. 305/2011, užtikrinimas;

Rinkos priežiūros tikslinio planavimo, remiantis rizikos vertinimu, tobulinimas;

Platesnis (pagal produktų grupes ir prekybos vietas, kuriose atliekami patikrinimai) patikrinimų ir bandinių atrinkimo skaičiaus planavimas, vykdant tikslines rinkos priežiūros programas;

Patikrinimų, atliekamų vertinant įvežamųjų iš trečiųjų šalių produktų atitiktį ir saugą, pasirinkimo pagal rizikos grupes tobulinimas;

Kontrolinių klausymynų taikymo bei Ne maisto produktų ir vartotojų teisių apsaugos srityse teisės aktais nustatytų reikalavimų teminio sąvado plėtra;

Vienodo mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų vertinimo užtikrinimas;

Ūkio subjektų (tarp jų ir pirmus metus vykdančių veiklą) ir vartotojų konsultavimo ir informavimo plėtra;

Ūkio subjektų savireguliacijos produktų saugos valdymo srityje skatinimas – skatinti ūkio subjektus būti įtrauktiems į įmonių „Baltąjį sąrašą“ (per verslo asociacijas ir tiesiogiai ūkio subjektams išplatinti anketą, siekiant ūkio subjektams sudaryti galimybes deklaruoti savo veiklos atitiktį nustatytiems reikalavimams produktų saugos srityje);

Dalyvavimas Europos Sąjungos projektuose (PROSAFE, Baltijos šalių ir kt.), teikiant pirmenybę tiems projektams, kurių metu būna išbandomi atrinkti gaminiai;

Dažnesnis tikrinimas prekių, kurios platinamos internetu arba parduodamos ne prekybai skirtose vietose, atitikties saugos reikalavimams tikrinimas.

Rinkos priežiūros planavimo ir rizikos vertinimo

skyriaus vedėjas

Arvydas Naina

PATIKRINIMAI PAGAL NE MAISTO PRODUKTŲ GRUPES

Gaminių grupės, paslaugų srities pavadinimas	Visi patikrinimai (kartu su Išvadų dėl vartotojų ginčų teikimu)		Visi rinkos priežiūros patikrinimai		Planiniai patikrinimai		Pateikta Išvadų nagrinėjant vartotojų prašymus (skundai)	
	Atlikta patikrinimų	Nustatyta pažeidimų	Atlikta patikrinimų	Nustatyta pažeidimų	Atlikta patikrinimų	Nustatyta pažeidimų	Atlikta patikrinimų	Nustatyta pažeidimų
Mediena ir medienos produktai (Reglamentas (ES) Nr. 995)	36	6	35	5	33	5	1	1
Asmeninės apsauginės priemonės	74	42	72	41	54	34	2	1
Baldai ir baldinės medžiagos	226	65	56	18	56	18	170	47
Biocidiniai produktai	47	19	47	19	46	19	0	0
Cheminės medžiagos ir preparatai	213	102	212	102	163	82	1	0
Dujas deginantys prietaisai	29	11	23	9	22	8	6	2
Dujų balionai	2		2		2		0	0
Dviračiai (tame tarpe ir minamosios važiuoklės)	18	5	10		10		8	5
Elektrotechnikos gaminiai	1605	341	775	197	340	104	830	144
Kiti gaminiai	299	70	94	28	60	14	203	42
Kosmetikos gaminiai	186	66	176	65	144	57	10	1

Kėlimo reikmenys	6	2	6	2	6	2		
Mašinos	137	33	50	13	48	13	87	20
Medžiagos ir gaminiai, skirti liestis su maistu	11	3	1	1			10	2
Mokykliniai vadovėliai ir kitos knygos	5	2	5	2	5	2		
Mokyklinės prekės	36	7	35	7	34	7	1	
Naftos produktai	310	20	310	20	310	20		
Nauji karšto vandens katilai	20	2	18	1	18	1	2	1
Odos gaminiai ir avalynė	1227	549	84	17	83	17	1143	532
Pakuotės	88	25	88	25	88	25		
Paprasti slėginiai indai	3		3		3			
Plovikliai	73	40	73	40	73	40		
SND balionai	58	16	58	16	58	16		
Slėginiai įrenginiai	10	4	5	1	5	1	5	3
Statybos produktai	495	109	337	69	323	63	158	40
Tabakas ir tabako gaminiai	133	4	133	4	56	4		
Tekstilės gaminiai	432	141	72	36	71	36	360	105
Transporto priem. pakartotinės apdailos produktai	19	3	19	3	19	3		
Transporto priemonių sudėtinės dalys	144	37	91	21	55	17	53	16
Trąšos	37	14	36	14	36	14	1	0
Vaikų vežimėliai	28	3	13	3	13	3	15	
Žaislai	260	114	243	111	242	111	17	3
Žiebtuvėliai	39	6	39	6	39	6		
Autoserviso paslaugos	24	3					24	3

Medžio apdirbimo baldininkų paslaugos	26	1					26	1
Buitinės technikos, elektroninių buitinių aparatų ir kompiuterinės technikos remonto paslaugos	4						4	
Cheminio valymo ir skalbimo paslaugos	32	9	10	3	10	3	22	6
Avalynės, drabužių, odos ir kailių siuvimo ir taisymo paslaugos	2	1					2	1
Kitos paslaugos	54	9	7	1	7	1	47	8
Mažmeninės prekybos organizavimo paslaugos	3		3		3			
Iš viso:	6451	1884	3241	900	2535	746	3208	984

TARPTAUTINIŲ IR NACIONALINIŲ PROJEKTŲ 2019 M. VYKDYMAS:

1. Skandinavijos ir Baltijos šalių projektas „Dėl veiklos vykdytojų, pateikiančių rinkai medieną ir medienos produktus veiklos“. Pradžia – 2016 m. vasario mėn., pabaiga – 2021 m. liepos mėn.
2. PROSAFE JA2016 projektas „Smūginių gręžtuvų atitiktis saugos reikalavimams“. Pradžia – 2017 rugsėjo mėn., pabaiga – 2019 rugsėjo mėn.
3. PROSAFE EEPLIANT2 projektas „Šaldytuvų energetinio efektyvumo atitiktis saugos reikalavimams“. Pradžia – 2017 m. rugsėjo mėn., pabaiga – 2020 m. vasario mėn.
4. PROSAFE JA2016 projektas „Elektrinių plaukų priežiūros priemonių atitiktis saugos reikalavimams“. Pradžia – 2017 m. rugsėjo mėn., pabaiga – 2019 m. rugsėjo mėn.
5. PROSAFE projektas „Kūdikių nešynių ir lovelių atitiktis saugos reikalavimams“. Pradžia – 2017 m. lapkričio mėn., pabaiga – 2019 m. kovo mėn.
6. PROSAFE JA2016 projektas „Elektrinių žaislų atitiktis saugos reikalavimams“. Pradžia – 2018 m. vasario mėn., pabaiga – 2019 m. balandžio mėn.
7. Apdorotų gaminių atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. balandžio 30 d.
8. Naudotų prekių tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. gegužės 31 d.
9. Įtempiamųjų lubų atitikties ženklavimo ir saugos reikalavimams tikrinimo programos. Pradžia – 2019 m. balandžio 15 d., pabaiga – 2019 m. birželio 14 d.
10. „Velykinių“ kiaušiniams dažyti skirtų dažų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programos. Pradžia – 2019 m. balandžio 1 d., pabaiga – 2019 m. balandžio 19 d.
11. Vartotojams parduodamų prekių atitikties ženklavimo, saugos ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. birželio 3 d., pabaiga – 2019 m. rugpjūčio 30 d.
12. Projektas CASP 2019 „Soft filled toys“. Minkštų kimštinių žaislų atitikties saugos tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. gegužės 23 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 31 d.
13. Avalynės ženklavimo ir vaikiškos avalynės saugos tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. liepos 1 d., pabaiga – 2019 m. rugpjūčio 30 d.
14. Žvejybai skirtų prekių parduotuvėse parduodamų chemijos prekių ir prekių, kurioms būtina pateikti naudojimo instrukcijas, tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. liepos 1 d., pabaiga – 2019 m. rugsėjo 27 d.

15. Gleivių žaislų atitikties saugos reikalavimams tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. rugpjūčio 23 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 31 d.
16. Sekso reikmenų parduotuvėse parduodamų kosmetikos ir chemijos prekių bei prekių, kurioms privaloma pateikti naudojimo instrukcijas, tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 1 d., pabaiga – 2019 lapkričio 29 d.
17. Dekoratyvinių žibalinių lempų, naudojamų patalpų viduje, kurioms taikomi standarto LST EN 14059:2002 „Dekoratyvinės žibalinės lempos. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ reikalavimai, tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. lapkričio 18 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 20 d.
18. Gyvenamosioms patalpoms skirtų vėdinimo įrenginių tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 15 d., pabaiga – 2019 gruodžio 31 d.
19. Betono įmaišų, mūro skiedinio įmaišinių priedų (prieššaltinių) ir panašios paskirties statybos produktų tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. spalio 30 d., pabaiga – 2019 gruodžio 31 d.
20. Karnavalinių rūbų ir kaukių ženklavimo ir saugos tikrinimo programa. Pradžia – 2019 m. lapkričio 20 d., pabaiga – 2019 m. gruodžio 4 d.